

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	5
2.1.	Gangarealer	7
2.2.	Cellerne	8
2.2.1.	Almindelige celler	8
2.2.2.	Frigangsafdelingen	11
2.2.3.	Observationscelle.....	11
2.3.	Øvrige rum mv.	12
2.3.1.	Toiletter og baderum	12
2.3.2.	Fritids- og motionsrum	14
2.3.3.	Bibliotek og skolestue.....	15
2.3.4.	Gårdtursarealer.....	17
2.3.5.	Værksteder og lagerrum.....	19
2.3.6.	Besøgsrum	20
2.3.7.	Lægeværelse.....	22
2.3.8.	Køkkenfaciliteter	22
2.3.9.	Opholdsrum mv.....	23
3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	24
3.1.	Arbejde	24
3.2.	Fritid	26
3.3.	Fællesskab	31
3.4.	Undervisning.....	35

4.	Lægebetjening.....	37
5.	Belægning mv.....	40
6.	Andre forhold	42
	6.1. Forplejning.....	42
	6.2. Købmand og mad udefra.....	43
	6.3. Fjernsyn mv.	45
	6.4. Køleskabe	46
	6.5. Besøg og telefonsamtaler	46
	6.6. Talsmandsordning.....	50
	6.7. Avishold mv.	52
	6.8. Samarbejde med sociale myndigheder mv.....	54
	6.9. Vold mv.	55
	6.10. Selvmord og selvmordsforsøg	56
	6.11. Præst.....	56
	6.12. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner.....	57
	6.13. Information af de indsatte	57
	6.14. Vaskeordning.....	59
	6.15. Egne genstande mv.....	60
	6.16. Sikringscelleanbringelser.....	63
	6.17. Sagsbehandlingen vedrørende de indsatte på frigangsafdelingen.....	64
	6.18. Kontaktpersonordningen mv.	67
7.	Samtaler med indsatte	68
8.	Gennemgang af rapporter	69
	8.1. Disciplinærsager	69
	8.1.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget.....	69
	8.1.2. Forhørscelleanbringelse.....	73
	8.1.3. Sagsbehandlingstiden.....	78
	8.1.4. Sagsbehandlingsregler	79

8.1.5.	Partshøring mv.	80
8.1.6.	Forhørsvidner	82
8.1.7.	Vejledning om rettigheder	83
8.1.8.	Notatpligt.....	84
8.1.8.1.	Protokollen	85
8.1.8.2.	Indholdet af notatet	90
8.1.9.	Begrundelse.....	99
8.1.10.	Oplysning til den indsatte om politianmeldelse.....	105
8.1.11.	Konfiskation.....	105
8.1.12.	Kompetence.....	107
8.2.	Udgangssager	108
8.2.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget	108
8.2.2.	Udgangsbeviset	112
8.2.3.	Sagsbehandlingsregler og begrundelse.....	114
8.2.4.	Høring af anklagemyndigheden	118
8.2.5.	Udgangsdokumentation	120
8.2.6.	Kompetence.....	122
9.	Opfølgning.....	123
10.	Underretning.....	123

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 21. august 2002 inspektion af Arresthuset i Randers. Til stede under inspektionen var en politifuldmægtig fra Politimesteren i Randers, arrestforvareren, den ledende overvagtimester (souschef), arresthusets tillidsrepræsentant, arresthusets sikkerhedsrepræsentant m.fl. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har tidligere i 1978 foretaget inspektion af Arresthuset i Randers. Denne inspektion er omtalt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1978, s. 109 ff, og er fulgt op i beretningen for 1979, s. 51 f.

Inspektionen den 21. august 2002 bestod i samtaler med arresthusets ledelse, jf. ovenfor, en rundgang i arresthuset, samtaler med talsmændene (en for frigangsaftdelingen og en for de øvrige indsatte) og med en enkelt indsat. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat af samtalerne med ledelsen
- et notat om iagttagelser under rundgangen i arresthuset (de fysiske rammer mv.) og
- breve af 5. september 2002 til talsmændene (begge med kopi til arresthuset).

Med breve af 5. september 2002 sendte jeg referatet og rundgangsnotatet til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned.

Jeg modtog herefter et brev af 13. september 2002 med politimesterens og arresthusets bemærkninger som er indarbejdet i rapporten.

De spørgsmål som talsmændene rejste, er omtalt de relevante steder i denne rapport. Et enkelt spørgsmål afsluttede jeg i brevet af 5. september 2002 til talsmanden. Jeg havde i øvrigt en samtale med en indsat som stillede spørgsmål om renevæskeordningen. Den indsatte fik umiddelbart svar på sit spørgsmål.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Randers, Politimesteren i Randers og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger til de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Jeg har ikke modtaget bemærkninger til rapporten fra myndighederne.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Arresthuset i Randers er beliggende tæt på byens centrum og politigården. Arresthuset, der er bygget sammen med tinghuset, er oprindeligt opført i 1861. Der var dengang plads til 35 indsatte fordelt på 26 enkeltceller og 3 tremandsceller.

Den 12. juli 1987 nedbrændte arresthuset. Tre år senere, den 1. august 1990, blev arresthuset genåbnet efter en omfattende renovering hvor de gamle ydremure blev bevaret, og hele arresthusets indre blev fuldstændigt renoveret. Samtidig opførtes en ny tilbygning der i dag rummer værksteder, lægeværelse, kontor og observationscelle, og på 2. sal blev der indrettet en selvstændig frigangsafdeling.

Arresthuset har i dag plads til 33 indsatte i enkeltceller og 7 indsatte på frigangsafdelingen.

Arresthusets celler er fordelt med 15 celler (celle 1-15) i stueetagen, herunder den tidligere særligt sikrede celle ("supercelle") med eget bad og toilet, og 18 celler (celle 101-118) på 1.

sal. På 2. sal (tagetagen) er der indrettet 7 celler (celle 201-207) til de indsatte på frigangsafdelingen. De indsatte på frigangsafdelingen er alle indsatte med særlig tilladelse til frigang. Alle celler er enkeltceller.

Blandt det materiale jeg modtog fra arresthuset forud for inspektionen, findes en liste med overskriften "Oversigt over byggeprojekter m.m." Det fremgår heraf at arresthuset på daværende tidspunkt havde tre igangværende arbejder: montering af nye armaturer i sydgavl, nyt fritidsværksted i kælder og indretning af skolestuen til samtalerum mv. Af kommende projekter (sommeren 2002) anførte arresthuset: maling af gelænder ved indkørsel, porte og kran, samt opsætning af halogenbelysning på ringmuren. Som projekter for efteråret 2002 er anført reovering og maling af vinduerne på 2. sal og opsætning af flere "bølle møller" (ny model) på ringmuren. For vinteren 2002-2003 er planlagt udskiftning af fejelister i cellerne med en fuge og reovering af arresthusets bryggers (den gamle køkkengård). Projektet vedrørende reoveringen af sydgavlen er anført som udsat på ubestemt tid på grund af at bevillingen hertil var blevet trukket tilbage. Endelig havde arresthuset et projekt vedrørende ombygning og nyindretning af ekspeditionskontoret på tegnebordet.

Arresthuset blev som nævnt reoveret og moderniseret i perioden 1987 til 1990. Det fremgår (tillige) af arresthusets fornyede besvarelse af den spørgeskemaundersøgelse jeg iværksatte den 12. november 1997, og som jeg ved varslingen af denne inspektion, henset til den tid der var gået siden undersøgelsens iværksættelse, anmodede arresthuset om på ny at besvare, at der på tidspunktet for inspektionen var projekteret større udvendige vedligeholdelsesarbejder.

Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyste ved brev af 29. juli 2002 forud for inspektionen at den igangsatte reovering af arresthusets facade ikke var afsluttet idet man på grund af den økonomiske situation havde været nødsaget til at udskyde færdiggørelsen af arbejdet. Direktoratet oplyste at den sidste etape af reoveringen ville andrage ca. 1 mio. kroner, men at der ikke herudover var aktuelle planer eller igangværende arbejder på det bygningsmæssige område.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt det udvendige renoveringsarbejde nu er afsluttet. Såfremt dette ikke er tilfældet, beder jeg arresthuset og direktoratet oplyse hvornår renoveringen forventes afsluttet.

Jeg beder desuden arresthuset oplyse om status på de øvrige projekter på arresthusets liste.

Der er adgang til frigangsafdelingen ad en selvstændig trappe således at de indsatte på afdelingen ikke skal gennem selve arresthuset for at komme op på afdelingen. Der findes også en aflåst trappe der forbinder afdelingen med resten af arresthuset. Trappearealet er på afdelingen afskærmet med glas således at afdelingen er helt adskilt fra arresthusets øvrige etager.

Fra stueetagen er der adgang til den nyere tilbygning hvori der i stueplan findes en observationscelle med eget toilet, kontor med vinduer til gårdtursarealet, et lægerum, tre arbejdsrum, et toilet og værkemesterkontor. Fra denne tilbygning er der udgang til gårdtursarealet. Under tilbygningen og delvist under arresthusets hovedbygning findes de resterende værkstedslokaler, motionsrum, depot og lager. Her findes også garderobe for personalet med bad- og toiletrum og sluseadgang til arresthuset. Arresthuset har i det ajourførte spørgeskema anført at der mangler særskilte badefaciliteter for kvindelige ansatte.

På 1. sal er der indrettet opholdsrum og undervisningslokale med opstillede pc'er.

2.1. Gangarealer

Der er indgang til arresthuset i den ende hvor huset er bygget sammen med tinghuset. I modsatte ende er vinduer der sammen med de skrå vinduer i taget gør gangarealerne lyse. Fra hoveddøren kommer man ind i et forrum med adgang til køkken og kontorlokaler (under tinghusets lokaler) til den ene side og selve arresthuset til den anden. Før man kommer ind i selve arresthuset, er der vagtstue, visitationsrum, besøgslokaler og trappe til frigangsafdelingen. Besøgende kommer således ikke ind i selve arresthuset.

Der er åben etageadskillelse mellem stuen og 1. sal med trådnetspændt ud mellem etagerne og trappe i midten af gangen, mens der som nævnt er opsat glasvægge i trappeområdet på 2. sal således at tagvinduerne fortsat kan give luft og lys til gangarealet. Under tagvinduerne er opsat trådnetafskærmning således at det ikke (længere) er muligt at kravle op til tagvinduerne.

Trappen er malet ferskenfarvet, og linoleumsgulvene er grå-grønne i hele huset. Væggene er hvide med trekantede malerier i flere forskellige farver mellem celledørene – over dørene er der malet mindre cirkler i samme varierende farver. Celledørene er malet gule og orange – og røde på frigangsafdelingen. Det blev oplyst at arresthuset oprindeligt er malet (udsmykket) af en kunstner, men at væggene efterfølgende er blevet frisket op flere gange.

På gangene er opstillet køle- og fryseskabe, der er opsat brandskabe, opslagstavler til meddelelser, en telefonboks og enkelte skabe. Belysningen kommer fra hvide armaturer med lysstofrør.

På gangen på 1. sal står et overdækket billardbord ud for opholdsstuen.

Gangarealerne fremtrådte pæne og imødekommende (lyse).

2.2. Cellerne

2.2.1. Almindelige celler

Alle 40 celler, der som nævnt er enkeltceller, måler 2,5 x 3,5 meter (8,75 m²). I forbindelse med inspektionen besøgtede jeg en eller flere celler på hver af de tre etager efter mit valg. Cellerne 8, 10, 105, 117 og 206 (frigangsafdelingen) samt observationscellen blev besøgtet.

I alle cellerne er der højt til loftet – med undtagelse af cellerne på frigangsaftdelingen hvor der er skrå vægge ud mod taget. Gulvene er belagt med linoleum, og væggene er malet i en lys farve med en farvet stribe (bort) langs loftet. Alle celler har et stort højsiddende vindue der kan åbnes (med gitter for), og gardiner i varierende farver. Det blev oplyst at de celler der er placeret i højre side af arresthuset (set fra indgangen), får meget sollys ind og derfor er meget varmere end cellerne på den anden side af gangen.

Alle cellerne har håndvask med spejl over, placeret ud mod gangen bag ved celledøren. Over spejlet er monteret en lampe. I celle 117 manglede glasset til lampen over vasken. Alle cellerne har både varmt og koldt vand. Ved siden af vasken hænger en knage til fx et håndklæde. På døren var ophængt en ”tidsplan” for dagligdagen i arresthuset.

Jeg går ud fra at der igen er opsat glas til lampen i celle 117 – og andre steder hvor sådant måtte mangle.

Cellerne er standardmæssigt møbleret med en sovebriks med brandhæmmende madras og ryglæn, et skab (hvoraf mange manglede en eller flere låger), en stol og et lille bord (tv-bord). På den ene væg er opsat en plade med opslagstavle til ophæng af personlig udsmykning. På den modsatte væg er opsat skinner til bordplade, hylde og et lille skab med to låger. Alle cellerne har radiator under vinduet og er udstyret med fjernsyn, kaffemaskine og arkitektlampe.

Cellerne oplyses af en loftslampe. Der er monteret brandalarm i loftet. Lofterne i cellerne er meget triste og lidt flimrende at kigge på. Enkelte steder er væggene slidte med huller og afskallet maling.

Møblementet er alle steder noget slidt, fx mangler nogle skabe låger. Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at arresthuset er opmærksom på at inventaret er slidt.

Cellerne fremstår pæne og rimeligt velholdte. Jeg bemærker dog at jeg går ud fra at inventaret i cellerne reparereres eller udskiftes efter en nærmere fastsat plan.

Celle 8 – der stod tom på inspektionstidspunktet – trængte til maling af væggene. Flere steder var der malet/tegnet på væggene og på opslagstavlen. Det blev oplyst at det også var arresthusets ønske at istandsætte cellen, men at cellen ikke (endnu) havde været tom længe nok til at den kunne blive sat i stand. Cellen skulle tages i brug samme eftermiddag. Cellen var den mest slidte af de besigtigede celler. På briksen var der lagt linned mv. frem til den kommende indsatte.

Arresthusets ledelse oplyste at det er nødvendigt at rokere om på de indsatte hvis en celle skal sættes i stand, og at det almindeligvis ikke er muligt at få malet fordi det krævet at en celle står tom i minimum to døgn, hvilket på grund af belægningsprocenten sker meget sjældent. Af samme grund har arresthuset også svært ved at overholde sin plan for hovedrengøring.

Jeg går ud fra at cellerne males efter behov (og fastlagt plan herfor) når der er mulighed for det.

Celle 10, der oprindeligt er bygget som en særligt sikret celle ("super-celle") til farlige eller særligt undvigelsestruede indsatte, har eget bad og toilet. Cellen er indrettet som de øvrige celler med den forskel at håndvasken er anbragt i det lille rum man først træder ind

i fra gangen. Pladen under madrassen er noget buet og blød. Til højre for døren er indrettet et toilet med bruser. Det er indrettet som de øvrige baderum med hvide fliser på væggene og grå på gulvet. Cellen benyttes i dag som almindelig celle.

2.2.2. Frigangsafdelingen

Cellerne på frigangsafdelingen bærer præg af at de indsatte skal have og allerede har haft ophold i arresthuset i længere tid end de øvrige indsatte, bl.a. er cellerne indrettet med (mange) flere personlige ejendele og fremstår derfor mere hyggelige. Cellerne er ud over det almindelige standardudstyr udstyret med et lille køleskab. Cellerne på frigangsafdelingen virker noget mindre end de øvrige celler – især på grund af de skrå vægge der gør at det ikke er muligt at stå oprejst overalt i cellen. De indsatte på frigangsafdelingen har nøgle til egen celle.

Cellerne på frigangsafdelingen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.2.3. Observationscelle

Observationscellen er udstyret med en fastgjort jernseng og et bord med en lille bæk der ligeledes er fastgjort til gulvet. På sengen lå et tæppe. Fra det hvælvede vindue med hvide striber hvori der er ridset, er der udsigt til frigangsafdelingens gård og tinghuset. Gulvet er belagt med grå fliser. Midt på gulvet er der en rist. Væggene er hvidmalede og fremstår pæne. På væggen er en kaldeknop. Cellen er udstyret med dobbelt dør og eget toilet med hvide og grå fliser som de øvrige toiletter.

Arresthuset havde frem til 1996 en sikringscelle, men denne blev dette år erstattet af den nuværende observationscelle.

Observationscellen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Toiletter og baderum

Der er toilet og bad til de indsatte på alle tre etager. I stueetagen er der to toiletter, to kombinerede toilet- og baderum og i tilknytning hertil et rengøringsrum med vaskemaskine og tørretumbler til vask af de indsattes eget tøj. På 1. sal er der et toilet og et kombineret toilet- og baderum. De 7 indsatte på frigangsafdelingen deler et kombineret toilet- og baderum. Om vaskeordningen henviser jeg til pkt. 6.14.

Alle toilet- og baderum har hvide fliser på væggene og grå på gulvene. Lofterne er de fleste steder malet hvide. På toilettet i stueetagen (ved siden af celle 10) er loftet flot udsmykket af en tidligere indsat.

De besigtigede toilet- og baderum fremstår generelt pæne. Der er hvid sanitet, sæbedispensere og papirhåndklæder. Der er bruseforhæng for alle brusere. Generelt er gulve og vægge i brusenicherne præget af at mange benytter badet, hvorfor der var ret meget kalk og sæberester på gulv og vægge. Nogle steder er vandrørene begyndt at ruste. På frigangsafdelingen er baderummet forsynet med en glasskærm (plastskeerm) for brusenichen og en hylde under vinduet.

Arresthusets ledelse oplyste at arresthuset havde haft problemer med vandskade, og at gulvet på et af baderummene på 1. sal af denne grund havde været brækket op tre gange.

Toilet- og badeforholdene giver mig ikke anledning til bemærkninger, idet jeg går ud fra at arresthuset i nødvendigt omfang foranlediger at toilet- og baderummene rengøres for kalk og sæberester.

Det fremgår af arresthusets husorden – som jeg modtog kopi af forud for inspektionen – at indsatte som er beskæftiget uden for cellerne, kan bade efter arbejdstid, mens øvrige indsatte kan bade efter aftale med personalet. Ønske om bad skal fremsættes ved udlevering af morgenmad. Det blev under inspektionen præciseret at det er muligt at komme i bad selv om den indsatte ikke har meldt sig ved uddelingen af morgenmadsen, men at det almindeligvis er bedst at melde sig om morgenen idet det giver plads til de indsatte der kommer op fra værkstedet om eftermiddagen.

For god ordens skyld bemærker jeg at jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 til institutionerne. Det fremgår af denne skrivelse at enkelte institutioner i anledning af direktoratets henstilling har tilkendegivet at de på grund af de udmeldte rådighedsbeløb har vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. Direktoratet har efter omstændighederne taget dette til efterretning, men har samtidig understreget at direktoratet lægger vægt på at henstillingen indgår i overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

På alle toilet- og baderum er opstillet portionsflasker med rensesvæske og ophængt vejledning til brug af rensesvæsken. Det blev oplyst

at renevæsken og vejledningerne var stillet frem og hængt op umiddelbart forud for inspektionen. Det er arresthusets opfattelse at ordningen ikke kan administreres (hvilket også fremgår af det ajourførte spørgeskema), og at opstillingen af renevæsken støder både ansatte og indsatte.

Den indsatte jeg talte med under inspektionen, gav udtryk for at opstillingen af renevæsken og de ophængte vejledninger kun kunne opfattes som et signal om at der er hårde stoffer i arresthuset, og at dette bliver accepteret. Under samtalen med den pågældende oplyste jeg at ombudsmanden ikke vil forholde sig til spørgsmålet om det hensigtsmæssige i renevæskeordningen, men blot påtale en evt. manglende opsættelse af væsken. Jeg bemærker i tilknytning hertil at renevæskeordningen er etableret efter indgående overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Det er beklageligt at renevæskeordningen først er (gen)etableret umiddelbart inden inspektionen, og jeg går ud fra at arresthuset (nu) fortsat iagttager ordningen.

2.3.2. Fritids- og motionsrum

I kælderen er indrettet et motionsrum, og i tilknytning hertil findes et lokale som på tidspunktet for inspektionen stod foran at skulle indrettes som hobby- eller fritidsværksted.

Motionsrummet er hvidmalet med tre farvede striber rundt ca. midt på væggene. Både det gråmalede betongulv og væggene trængte til ny maling. Belysningen udgøres af lamper med lysstofrør der hænger i loftet. Der er ingen vinduer i lokalet, men i væggen til venstre for døren sidder en ventilationsrist.

Der var varmt og lugtede lidt surt i lokalet der, på grund af placeringen i kælderen, har en dårlig akustik.

Rummet er udstyret med en såkaldt multimaskine med tre funktioner, to motionscykler (spinningcykler), og der ligger en måtte på gulvet. På væggen modsat døren hænger en plakat der viser hvorledes redskaberne skal anvendes. Efter det oplyste er multimaskinen indkøbt delvist for overskuddet fra fjernsynsordningen. Resten har arresthuset selv finansieret.

Til orientering kan jeg oplyse at jeg er bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 har udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at sikre at der er opsat en skriftlig vejledning i brug af redskaber i institutionernes kondirum.

Motionsrummet giver mig ikke anledning til bemærkninger. For så vidt angår indretning af det planlagte hobby- eller fritidsværksted henviser jeg til min anmodning ovenfor under pkt. 2.

2.3.3. Bibliotek og skolestue

Arresthusets skolestue er indrettet i et hjørnekontor på 1. sal over for opholdsstuen. Væggene ud mod gangarealet er af glas. Lokalet er indrettet med to pc'er med printer, et bord, fire kontorstole, en reol og nogle hylder med undervisningsmaterialer o.l. samt en lille transportabel tavle.

Væggene er malet hvide. Modsat døren er et vindue. Rummet er ikke ret stort (maksimalt fire indsatte ad gangen), men fremstod pænt og rent.

Efter det oplyste bliver lokalet også benyttet af indsatte uden for "skoletiden" til fx at skrive breve eller lignende.

Skolestuen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Arresthusets bibliotek udgøres af en reol på endevæggen inden for døren til opholdsrummet, idet arresthuset har ikke noget egentligt bibliotekslokale. Der er en hel del bøger og mange tegneserier.

Arresthuset har en biblioteksaftale med det kommunale bibliotek i Randers, og samtlige bøger udskiftes to gange årligt. Tegneserierne er arresthusets egne.

Det fremgår at arresthusets husorden at de indsatte på arresthusets 1. sal kan forsyne sig med bøger mv. under ophold i fællesstuen, mens de øvrige indsatte kan få adgang til biblioteket efter aftale med personalet. Speciallitteratur kan bestilles hos personalet ved udfyldelse af en anmodningsseddel.

I en rapport som Direktoratet for Kriminalforsorgen har udfærdiget i december 1996 efter intern inspektion af Arresthuset i Randers i maj samme år, er det (i bilag 14) anført at der foreligger en lokal biblioteksaftale med hovedbiblioteket i Randers Kommune hvoraf det fremgår at depotet er på 500 bøger. Det fremgår at arrestforvareren gav udtryk for tilfredshed med biblioteksordningen, og at biblioteket/opholdsstuen var under renovering under direktoratets inspektion. Biblioteksordningen gav ikke direktoratet anledning til bemærkninger.

Indretningen af biblioteket giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er et bogkatalog i biblioteket. Hvis det ikke er tilfældet, henstiller jeg til arresthuset at rekvirere et bogkatalog hvis det er muligt. Hvis bogkataloger eller lignende (alene) findes på bibliotekets hjemmeside, henstiller jeg til arresthuset at udprinte et katalog. Jeg kan i den forbindelse oplyse at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede har oplyst at det i sådanne tilfælde vil være tilstrækkeligt at der med jævne mellemrum udprintes et bogkatalog til brug på institutionens bibliotek.

Om bøger på fremmedsprog henviser jeg til pkt. 6.7.

2.3.4. Gårdtursarealer

Arresthuset råder over to gårdtursarealer. Det ene er indrettet til de indsatte på frigangsaafdelingen og det andet til de øvrige indsatte.

Frigangsaafdelingens gård er meget grøn med mange planter og blomster. Der er en græsplæne og drivhus hvor der fx dyrkes tomater. Gården har en hyggelig atmosfære med flisegang og et bordbænkearrangement.

Gården er omgivet af rødstensmure på alle sider – kun i den modsatte ende af døren er der ikke vinduer, idet denne mur ikke er en husmur.

Der er adgang til den anden gård fra en dør i tilbygningen. Umiddelbart indenfor er indrettet et kontor med vindue hvorfra man kan se næsten hele gården. Gården har tilnærmelsesvis form som en retvinklet trekant.

Gården er flisebelagt og inddelt i tre dele der er adskilt med pudsede murstensvægge. De tre gårde, der ikke er af helt samme størrelse, kan aflåses. Gård 1 er 70 m², gård 2 er 45 m², og gård 3 er 63

m². Der er – som anført i det ajourførte spørgeskema – kun i meget begrænset omfang mulighed for boldspil på gårdtursarealerne.

I gården har der fra tid til anden været opsat et basketballnet, men nettet hænger der kun i kort tid. Også plastikfodbolde holder kun kort tid hvorfor arresthuset har forsøgt med softballs, men de pilles i stykker. På tidspunktet for inspektionen var der derfor ingen boldaktivitet i gården.

Jeg anbefalede under inspektionen til at de indsatte så vidt muligt hvis de ønsker det, skal have adgang til bolde. Ledelsen oplyste at såfremt de indsatte anmodede herom, ville der igen blive indkøbt bolde til boldspil. Dette tog jeg til efterretning.

Gården er dækket af et bredmasket jernnet (presstål) hvorigennem der let kan komme sol og lys. Gårdtursarealet er ikke overdækket, men langs den fjerneste mur er der opsat tag (halvtæg) så de indsatte kan stå i læ hvis det regner eller sner. På væggene er opsat lamper. Gården er overvåget af et kamera der er opsat i forgården.

I alle gårdene er opstillet stole eller borde-bænke og betonrør der kan anvendes som skraldespande eller askebægre. I forrummet og i gård 3 står en grill.

De hvidmalede endevægge under halvtagene er noget slidte at se på. Bagvæggen i det midterste rum (gård 2) kunne trænge til en opfriskning.

Gårdtursarealerne giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

2.3.5. Værksteder og lagerrum

Værkstedslokalerne befinder sig i tilbygningen i stueetagen og i kælderen. Arresthuset, der råder over meget plads til værksteder og lagerrum, har indrettet tre lokaler til forskelligt montagearbejde samt et separat lokale til ”svage” indsatte. Der er adgang til værkstederne gennem en gitterdør i tilbygningen efter lægeværelset. Umiddelbart inden for denne dør har værkmeesteren sit kontor.

I alle arbejdslokalerne er opsat borde og diverse maskiner til brug for montagearbejde og lignende. Enkelte steder er der hængt hylder op på de hvidmalede vægge der har en blå kant (bort) langs lofterne. Der er vinduer i stueetagen, men ikke i kælderen. I de fleste lokaler er der udsugning i loftet. Overalt på det malede betongulv er stillet kasser med usamlede henholdsvis færdige dele.

I lokale A blev der på inspektionsdagen samlet og pakket dele til plastikvinduer. I lokale B blev der foldet og pakket microfiberklude til salg i Norge. I lokale C, der er større end de to første, blev der samlet gardinstænger. I et stort rum i kælderen (lokale D) blev der samlet plastik-kaffestel til børn. Dette lokale anvendes også til lager og opbevaring af nye varer og færdige varer. I lokale E blev der samlet sikkerhedsudstyr til børn. Dette lokale er placeret under selve arresthuset sammen med bl.a. personalebadet og garderoben.

I kælderen findes et såkaldt ”show-room” hvor forskellige prøver på det arbejde der er udført i arresthuset, er udstillet. Udstillingen var dog ikke helt ajourført.

Værkstedslokalerne, der fremstod flotte og rummelige, giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Fra værkstederne i stueetagen er der udsyn til frigangsafdelingens gårdareal. Det påtænkes at opsætte et raftehegn så udsyn forhindres til et område i gården hvor de indsatte her vil kunne sidde ugeneret og fx tage solbad om sommeren.

2.3.6. Besøgsrum

Arresthusets to besøgslokaler er omtrent på størrelse med cellerne. Møblementet består af to lænestole, en briks med sort læderbetræk, et lille bord og et par hylder til engangsservice, salt og peber, kondomer mv. Møblementet er slidt, og der er hul i betrækket på brikken i lokalet til venstre, hvor hylderne endvidere er faldet ned og står på gulvet. Rummene er udstyret med fjernsyn og kaffemaskine. I det ene rum ligger der linned på hylderne, mens der på toilettet i det andet er et skab (uden låge) til linned.

Opsætning af fjernsyn har været en succes i den forstand at muligheden for at se tv sammen medvirker til at bryde en ofte trykket og uvant stemning mellem gæsten(-erne) og den indsatte, især hvis det er børn der er på besøg.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg har oplyst at direktoratet i brev af 26. marts 2003 har indskærpet over for samtlige kriminalforsorgens institutioner at der i institutionernes besøgslokaler bør være umiddelbar adgang til kondomer.

Som jeg bemærkede under inspektionen, har jeg tidligere under inspektioner bemærket at kondomer, lagner mv. ikke bør ligge frit fremme på en hylde, men i stedet anbringes (diskret) i et skab, således at kun de der skal bruge det, konfronteres med det.

Ledelsen oplyste at ville undersøge muligheden for at sætte skabe op.

Linoleumgulvet i rummene var let slidt. Vægge og lofter er hvidmalede. I begge rum er der ophængt gardiner og på en af væggene et billede. I besøgsrummet til højre var gardinerne meget krøllede og tilsyneladende alt for lange til vinduet. Rummene oplyses af en lampe der hænger i loftet (glødepære). Der er opsat brandalarmer. Det blev oplyst at der havde været opsat ure over dørene, men at disse var blevet stjålet.

Farvevalg, møblement og indretning i øvrigt giver rummene et institutionsagtigt præg og efterlader ikke indtryk af hjemlig hygge.

Besøgslokalet kunne efter min opfattelse trænge til en opfriskning så det får en mere venlig fremtræden, herunder en udskiftning af det ret medtagne møblement. Jeg henviser til bestemmelsen i besøgsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, hvorefter besøgslokaler så vidt muligt skal være indrettet på en sådan måde "at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære".

Jeg beder arresthuset oplyse hvad overvejelserne vedrørende skabe (med låger) til bl.a. kondomer og lagner har ført til.

Jeg går ud fra at arresthuset vil tage mine bemærkninger i betragtning ved kommende istandsættelser af rummet.

Bortset herfra giver besøgsrummet mig ikke anledning til bemærkninger.

Toiletfaciliteterne i tilslutning til besøgsrummene fremstod pæne. Der er hvide fliser på væggene, grå på gulvene og hvid sanitet. På væggen ved vasken er opsat en sæbedispenser og en holder med papirhåndklæder. Se herom ovenfor under pkt. 2.3.1.

Toiletfaciliteterne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

På gangen udenfor er en reol med spil og lignende. Her er også små aflåste skabe til de effekter de indsatte havde på sig ved indsættelsen, og som de ikke må have med sig i cellerne. Hvert skab indeholder tillige en effektliste over indholdet.

I forrummet hvor de besøgende kommer ind, er der skabe til eventuelle ting den besøgende har med ind i huset til den indsatte, eller til ting som den indsatte (fx efter en udgang) selv medbringer. Alt anbringes her indtil det er visiteret og godkendt til at tage med ind i arresthuset.

2.3.7. Lægeværelse

Lægeværelset er indrettet i et lille lokale i tilbygningens stueetage. Møblementet består af et skrivebord, aflåste medicinskabe, aflåste journalskabe, andet kontorudstyr, vask og forskelligt lægeudstyr.

Døren til lokalet er på ydersiden forsynet med en plade der dækker et område omkring håndtag og nøglehul, idet der tidligere har været forsøgt indbrud i lokalet.

Indretningen af lægeværelset giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.8. Køkkenfaciliteter

Arresthusets køkken befinder sig uden for det sikrede område. Her opbevares, varmes og tilberedes dybfrostmaden fra Statsfængslet ved Sdr. Omme. Køkkenet er stort med flere køle- og fryseskabe, vaske og borde. Ca. midt i lokalet er opstillet et kogepladearrange-

ment. På væggen ved døren til arresthusgangen hænger en vurdering med ”smiley” fra tilsynsmyndigheden.

Køkkenet fremstår pænt, rent og ryddeligt.

En indsat hjælper med tilberedningen af maden, men de indsatte har adgang til på skift at lave mad i opholdsstuen på 1. sal (to og to). Se herom nedenfor under pkt. 3.2.

2.3.9. Opholdsrum mv.

På arresthusets 1. sal er der indrettet et opholdsrum (fællesrum) for de indsatte. På endevæggen længst væk fra døren har arresthuset indrettet et køkken hvor de indsatte på skift kan lave mad to og to. Køkkenet er udstyret som et almindeligt køkken med komfur, emhætte, kaffemaskine, røremaskine, vask, over- og underskabe samt skuffer.

Ca. midt i lokalet står en sofagruppe med plads til ni personer og et sofabord. Dette møblement havde et noget slidt betræk og er meget massivt og tungt. Ved siden af dette møbelarrangement står der et fjernsyn.

I lokalet er også et bord med fire stole hvor man kan sidde og spise eller læse mv. Ved bogreolen (biblioteket) står en madras på højkant og en stabel taburetter. I loftet hænger tre lamper. På væggene hænger et par billeder. Over døren hænger et ur.

Rummet har to vinduer svarende til de vinduer der er i cellerne, og to små runde vinduer ud til gangen. Det fremgår af direktoratets inspektionsrapport fra december 1996 (bilag 15) at vinduerne mellem

opholdsrummet og gangarealet er opsat (kort før direktoratets besøg) så personalet udefra har mulighed for at se hvad der foregår i opholdsrummet.

Flere steder er der huller i væggene der er lidt triste at se på. Lino-leumsgulvet var lidt slidt flere steder

Lokalet har tidligere været benyttet til fællesskab for op til ni indsatte ad gangen. Se om fællesskab nedenfor under pkt. 3.3.

Opholdsrummet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arresthuset har almindeligvis ikke problemer med at skaffe nok arbejde til de indsatte og forsøger at holde fuld beskæftigelse i arresthuset. De indsatte der ønsker arbejde, får det som altovervejende hovedregel. Det sker at der er overbeskæftigelse, men det er svært at delegere opgaverne ud til de øvrige arresthuse der ikke kender leverandørerne. Arresthuset har opbygget et leverandørnetværk og et tillidsforhold til leverandørerne gennem mange år. Arbejdet består i mange forskellige opgaver, fx grafiske opgaver, gardintilbehør og plastlegetøj. Arresthuset benytter sig ikke af regionsværkmesteren.

I arresthusets værksted kan der arbejde 6-10 indsatte ad gangen – lidt afhængig af opgaverne og de indsatte. Adspurgte oplyste ledelsen at der har været op til 12 indsatte på værkstedet ad gangen, men at det normale er maksimalt 10. Dette skyldes at de indsatte i (kortere) perioder er overladt til sig selv (fx mens leverandørerne lægger af og på), og at det derfor ikke er li-

gegyldigt hvilke indsatte der arbejder på værkstedet. De øvrige indsatte arbejder som gangmænd eller på cellerne. Cellerne er for små til at der kan etableres arbejdsfællesskab på dem. En enkelt indsat hjælper til i arresthusets køkken, og indimellem er der mulighed for arbejde med vedligeholdelse.

Køkken-, rengørings- og vedligeholdelsesarbejde er timelønnet, mens de øvrige indsatte arbejder på akkord. Indsatte på værkstederne arbejder på fællesakkord. Ifølge det ajourførte spørgeskema har de indsatte på akkord ikke problemer med at opretholde en aflønning der svarer til timebetalingen. De akkordlønnede ligger i løngennemsnit lidt over timelønnen (en halv til en hel krone).

Der er ikke problemer med at få de indsatte til at arbejde. Der er i reglen fem-seks indsatte der ikke ønsker arbejde, herunder almindeligvis HA-rockere der modtager penge fra personer udefra. Derudover er der et svingende antal indsatte der ikke arbejder på grund af sygdom, men som i stedet modtager sygedagpenge. Tallet svinger mellem to og fem-seks indsatte. De indsattes helbredsmæssige tilstand er generelt blevet dårligere over de senere år.

Indsatte på frigangsafdelingen har enten arbejde eller deltager i uddannelsesaktiviteter uden for huset.

Som jeg anførte under inspektionen, er arbejdslokalerne flotte og det arbejde de indsatte udfører, fornuftigt, og det er vigtigt at så mange som det er forsvarligt, får mulighed for at komme på værkstederne – dette sammenholdt med de begrænsede muligheder for fællesskab i arresthuset i øvrigt.

Det oplyste om arbejdsmæssige forhold giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

3.2. Fritid

Arresthuset råder, som nævnt under pkt. 2.3.2., over et motionsrum med diverse maskiner der kan benyttes af maksimalt to indsatte ad gangen (fem-seks pr. aften). Som udgangspunkt kan motionsrummet benyttes af indsatte i stueetagen på lige datoer og af indsatte på 1. sal på ulige datoer hvilket også fremgår af arresthusets ordensregler. Tilmelding sker til personalet ved udlevering af middagsmaden. Det er ikke alle indsatte der ønsker at benytte motionsrummet, så de der har lyst, kommer som regel til.

Lederen af arresthusets fritidsteam oplyste at fritidsaktiviteterne er meget interesse- og sæsonprægede. Der er mulighed for sølv- og læderarbejde, men på tidspunktet for inspektionen var det sølvarbejdet der havde de indsattes interesse. Hvilket arbejde der er populært, kommer lidt i bølger. Ofte inspirerer en enkelt indsat de øvrige.

Der findes et hobbyværksted (som nævnt ovenfor var arresthuset på tidspunktet for inspektionen i gang med at indrette et nyt hobbyværksted i forbindelse med motionsrummet) i kælderen hvor der fx skæres læder ud. Der kan maksimalt være to indsatte ad gangen. De indsatte sidder og syr på cellerne eller laver sølvarbejde i fællesskab om aftenen. Det er typisk en sygemeldt indsat der i løbet af dagen forbereder sølvtrådene til de øvrige.

Arresthuset har planer om at opsætte en trædrejebænk idet arresthusets lærer, der også er sløjdlærer, har tilbudt at afholde kurser for de indsatte i drejning af træ.

Arresthuset holder af og til en billardturnering, men det kræver ekstra personale. Selv om der står et billardbord på gangen på 1. sal, benyttes bordet kun i forbindelse med afholdelse af turneringer (fire-otte gange om året – afhængig af de indsattes ønsker), da arresthuset tidligere har oplevet et groft

overfald på en ansat i forbindelse med brugen af billardbordet under fællesskab om aftenen.

Det fremgår af husordenen at det i et vist omfang vil være muligt for indsatte på 1. sal at spille billard efter nærmere aftale med personalet.

Såfremt dette ikke allerede er sket, går jeg ud fra at arresthuset ændrer formuleringen vedrørende muligheden for billard i husordenen ved næste revision.

Arresthuset tilbyder indimellem ledsagede fisketure for afsonere. Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at arresthuset også tilbyder koncertarrangementer for alle ikke-isolerede indsatte.

Arresthuset har som nævnt ovenfor under pkt. 2.3.9. indrettet et køkken i opholdsstuen på 1. sal således at de indsatte har mulighed for selv at lave mad og spise sammen to og to. Den tilberedte mad indtages på cellen med fællesskabsmakkeren eller i opholdsrummet. Der er lavet en tidsplan for køkkentider. Denne plan fremgår af husordenen. Køkkentiderne kan ikke byttes med andre indsatte – dette er indført for at beskytte svagere indsatte mod at skulle bytte med stærkere indsatte, der så ville kunne sætte sig på køkkentiderne. Arresthuset har ikke fået bemærkninger til køkkenet fra tilsynsmyndigheden.

I løbet af vinteren 2001-2002 kørte to ansatte et projekt hvor flere indsatte kunne lære at lave mad, hvilket var en succes.

Som nævnt fremgår tidspunkterne for madlavningsmulighederne af arresthusets husorden. Det fremgår heraf at der på ugens første fem dage er to madlavningstider, en tid fra kl. 15.00 (til kl. 16.15) og en tid fra kl. 16.30 (til kl. 17.45). Fredag er der på 1. sal en tredje tid kl. 19.30 (til kl. 20.45). Lørdag er der på 1. sal tre tider som om fredagen, og i stuen tre tider idet der i

forhold til hverdagene også er en tid kl. 10.30 (til kl. 11.45). Søndag er der fire tider på 1. sal – som lørdag – og en tidlig tid fra kl. 10.30 (til kl. 11.45), mens der i stuen kun er to tider (kl. 15.00 og kl. 16.30). Da der er flest celler på 1. sal, er der flest køkkentider her.

Madlavningstiderne er tildelt de indsatte efter cellenummer. Således har celle 1 (og 101) tid mandag kl. 15.00, celle 2 (og 102) mandag kl. 16.30, og så fremdeles. Det fremgår af husordenen at det tillades at den indsatte som har lov til at bruge køkkenet, hjælpes af sin fællesskabsmakker, ligesom det tillades at de går i fællesskab under og efter spisning. Se i øvrigt om fællesskab nedenfor pkt. 3.3.

Jeg går ud fra at arresthuset – hvis de indsatte på celle 11 og 115 (der har køkkentid henholdsvis lørdag kl. 10.30 og søndag kl. 10.30) efter længere tids ophold i arresthuset måtte anmode herom, og de pågældende ikke har en fællesskabsmakker der har køkkentid på et mere fordelagtigt tidspunkt – vil overveje at bytte om på nogle tider således at de pågældende også får mulighed for at lave aftensmad. Jeg er opmærksom på at køkkenordningen skal være nem at administrere for arresthuset da det er et tilbud til de indsatte som de indsatte sætter stor pris på.

Gårdtursarealet har tidligere været benyttet til at grille, men arresthuset har af direktoratet fået påbud om at der fysisk skal være personale til stede i gården. Det er ikke nok at gården er videoovervåget hvorfor denne aktivitet er indstillet.

Jeg går ud fra at arresthuset løbende (i grill-sæsonen) overvejer om de indsatte skal tilbydes at grille i gården – såfremt der er personaleressourcer hertil.

Det fremgår af fortegnelsen i husordenen over hvilke genstande der kan, henholdsvis ikke kan, udleveres til de indsatte, at der ikke kan udleveres pc-

spil idet disse ikke umiddelbart kan visiteres, men at arresthuset råder over ”en række ’playstations’, der udlånes – indlever anmodningsseddel derom”.

Jeg beder arresthuset oplyse hvor mange PlayStations arresthuset råder over, herunder om der er tale om model 1 eller 2, og hvorledes de indsatte får kendskab til dette fritidstilbud (ud over at skulle gennemse listen over genstande der kan og ikke kan udleveres i arresthuset). Jeg går ud fra at arresthuset ved næste revision af husordenen vil gøre tydeligere opmærksom på dette tilbud.

Vedrørende PlayStation kan jeg til orientering for arresthuset oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af andre arresthuse har erfaret at praksis med hensyn til udlevering af PlayStations er forskellig i arresthusene. I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors anmodede jeg derfor direktoratet om en udtalelse vedrørende dette forhold. Direktoratet indhentede i den anledning oplysning fra de enkelte arresthuse om deres praksis. Direktoratet meddelte mig herefter blandt andet at der bør følges en ensartet praksis i arresthusene med hensyn til udlevering af egne PlayStations. Direktoratet ville derfor i forbindelse med udmøntningen af en indstilling fra en projektgruppe (der skulle overveje forskellige indgreb der kan modvirke indsmugling, handel og brug af narkotika i fængsler og arresthuse) som direktoratet i sin tid har nedsat, overveje hvilken praksis arresthusene fremover skal følge på dette punkt, og underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Direktoratet orienterede mig ved brev af 18. september 2002 om at der ikke i 2002 ville blive fastsat regler om begrænsning i udlevering af de indsatte egne effekter, herunder regler om udlevering af PlayStations til indsatte i arresthusene. Direktoratet oplyste samtidig at der blandt de tiltag der foreslås iværksat i 2003 til bekæmpelse af narkotika i kriminalforsorgens institutioner, er nævnt en begrænset udlevering af de indsattes egne effekter. Det foreslås at det forbud der gælder mod medbringelse af tv-apparater i arresthu-

se og Københavns Fængsler, udstrækkes til de lukkede fængsler og udvides til at gælde alle elektriske apparater. Det foreslås samtidig at kriminalforsorgen i stedet stiller et sortiment af elektriske apparater til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk kan hvile i sig selv.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 5. marts 2003 orienteret mig om at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske situation ikke bliver afsluttet i 2003. Direktoratet har endvidere oplyst at dette betyder at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje rene udgaver af PlayStation 2.

Jeg har den 13. marts 2003 noteret mig det oplyste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har endvidere bedt direktoratet om at underrette mig når der til sin tid er taget stilling til hvad der videre skal ske med forslaget om at udstrække og udvide forbudet vedrørende elektriske apparater.

Der har, som nævnt under pkt. 2.3.4., tidligere været mulighed for at spille basketball og andre boldspil under gårdtur, men på grund af ødelagt net og bolde var det ikke muligt på tidspunktet for inspektionen. Vedrørende mine bemærkninger henviser jeg til pkt. 2.3.4. ovenfor.

Det fremgår af frigangsaftdelingens ordensreglement at der da fritidsaktiviteterne på denne afdeling er meget begrænsede, lejlighedsvis kan gives tilladelse til kortere udgange til kulturelle og sportslige aktiviteter såsom aktiviteter med tilknytning til arbejdet eller undervisningen, besøg hos nærtstående pårørende, biograf forestillinger eller lignende, deltagelse i sport eller forskellige kulturelle arrangementer. Til brug for sådanne udgange forsynes de indsatte på afdelingen med et såkaldt klippekort (blåt kort).

Fritidstilbuddene giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

3.3. Fællesskab

Ifølge husordenen har de indsatte adgang til parvis fællesskab på cellerne på hverdage fra kl. 19.00 til kl. 21.30. I weekenden og på helligdage er der endvidere mulighed for cellefællesskab fra kl. 13.00. Hertil kommer – går jeg ud fra – eventuelt fællesskab i forbindelse med madlavning, jf. ovenfor under pkt. 3.2.

Ønske om fællesskab med en bestemt medindsat skal ifølge husordenen fremsættes på anmodningsseddel hvorefter ønsket behandles på arresthusets orienteringsmøde den næstfølgende hverdags formiddag. Fællesskab etableres så vidt muligt efter de indsattes ønsker, men det er dog det tjenestegørende personales vurdering af mulighederne for etablering af fællesskab der er afgørende.

Under den afsluttende samtale præciserede ledelsen, foranlediget af min samtale med talsmændene, at valg af fællesskabsmakker godt kan gå på tværs af etagerne, men at fællesskabet altid foregår i stueetagen hvis en indsat på 1. sal og en indsat i stuen ønsker fællesskab med hinanden. I 9 ud af 10 tilfælde får de indsatte den fællesskabsmakker de anmoder om.

Fra min seneste inspektion af Arresthuset i Vordingborg er jeg bekendt med at det er overladt til de enkelte arresthuse om cellefællesskab skal foregå for åben eller låst dør.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorvidt de indsatte der har fællesskab, normalt er låst inde på cellerne.

Talsmanden ytrede under samtalen med mig ønske om at der i arresthuset blev givet tilladelse til fællesskab i videre omfang, og at flere end to indsatte kunne have fællesskab sammen. Talsmanden foreslog at 5-6 indsatte kunne have fællesskab sammen. Talsmanden oplyste at han ca. 14 dage forud for inspektionen havde deltaget i et talsmandsmøde med arrestforvareren hvor der var blevet talt om udvidet fællesskab, men at der var nogle sikkerhedsmæssige spørgsmål der efter talsmandens opfattelse umuliggjorde en diskussion herom. Talsmanden foreslog en (mere) individuel vurdering af hvem der kan have fællesskab sammen, og tilføjede at opholdsstuen nu kun bruges af indsatte der har madlavningstid.

Under den afsluttende samtale bragte jeg talsmandens ønske om udvidede muligheder for fællesskab videre.

Ledelsen bekræftede at arresthuset tidligere (frem til 1999) havde forsøgt sig med udvidet fællesskab (op til ni indsatte ad gangen i opholdsrummet), men nu var ophørt hermed på baggrund af flere voldelige episoder. Den seneste episode hvorefter ordningen blev afskaffet, var en gidseltagning i 1999 hvor flere indsatte i forening simulerede slagsmål og på denne måde tiltrak to af tre funktionærer, hvorefter det var muligt for andre indsatte at overmande og låse den tredje funktionær inde således at de kunne undvige. Under episoden blev en funktionær truet med en kniv.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 16. juli 2002 udsendt nye regler mv. (bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 og vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) om de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen, der trådte i kraft den 1. august 2002, indeholder blandt andet et nyt kapitel om fællesskab i arresthusene. Af direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002 vedrørende fællesskab i arresthusene fremgår blandt andet følgende:

”Strafudståelsen må ikke medføre yderligere begrænsninger i den dømtes tilværelse, end hvad der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, jf. også straffuldbyrdeleslovens § 4. Endvidere indebærer normaliseringsprincippet bl.a., at forholdene i fængsler og arresthuse skal indrettes, så de så vidt muligt svarer til forholdene udenfor. Dette princip taler for, at de indsatte har adgang til fællesskab i videst muligt omfang.

Hertil kommer, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med sin inspektionsvirksomhed har rejst spørgsmålet herom. Endvidere har Europarådets Torturkomité påpeget vigtigheden af, at alle indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har mulighed for at tilbringe en rimelig del af dagen udenfor cellerne beskæftiget med fornuftige aktiviteter af varierende karakter (fællesskabsaktiviteter, uddannelse, sport og meningsfyldt erhvervsfagligt arbejde).

Reglerne er således udfærdiget på baggrund af en afvejning af dels hensynet til at give indsatte adgang til fællesskab i videst muligt omfang, dels hensynet til orden og sikkerhed samt de bygningsmæssige forhold, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følger af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt de indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

Udgangspunktet er, at der i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset, og at de indsatte i givet fald kan få adgang hertil i det omfang, det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab. Ved styret cellefællesskab forstås, at det er institutionen, som konkret afgør mellem hvilke indsatte, der kan være cellefællesskab.

De regler om gennemførelsen af de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte, som arresthuset skal fastsætte i medfør af bekendtgørelsens § 2 og §§ 16-17 skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse. Hvis arresthuset efterfølgende fastsætter nye regler, skal disse ligeledes indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse.

Baggrunden for bestemmelsen om, at de lokale retningslinjer skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse, er, at direktoratet ønsker at følge dette område meget nøje. Det er således hensigten, at en sådan godkendelsesprocedure skal medvirke til at sikre, at der under hensyntagen til de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i videst muligt omfang etableres fællesskab, og at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab.”

Adspurgt oplyste arrestforvareren at arresthuset endnu ikke havde sendt en redegørelse til direktoratet i anledning af den nye fællesskabsbekendtgørelse. Arresthuset har ved brev af 13. september 2002 oplyst at redegørelsen er fremsendt til direktoratet den 12. september 2002.

Direktoratet har senest den 7. november 2003 i en anden inspektionssag orienteret mig om status i forbindelse med direktoratets gennemgang og sammenholdelse af de retningslinjer for fællesskab som direktoratet har modtaget fra arresthusene. Direktoratet har oplyst at direktoratet efter et afholdt afsluttende møde med de involverede kontorer i uge 46 forventer at kunne påbegynde sagsforløbet vedrørende direktoratets individuelle tilbagemeldinger til de enkelte arresthuse. Direktoratet vil løbende orientere mig når de enkelte arresthuses fællesskabsregler godkendes.

Når direktoratet har godkendt Arresthusets i Randers' retningslinjer for fællesskab, beder jeg om underretning herom og om kopi af arresthusets endelige retningslinjer.

Under henvisning til det af direktoratet anførte om de bygningsmæssige muligheder, det forhold at arresthuset råder over et opholdsrum, og talsmandens ønske om udvidet fællesskab, henstiller jeg til arresthuset (igen) at overveje en udvidelse af fællesskabsmulighederne, herunder en anvendelse af opholdsrummet som fællesskabsrum for mindre end ni indsatte ad gangen. Jeg beder om underretning om resultatet af arresthusets overvejelser.

Under benyttelse af motionsrummet og under gårdtur har de indsatte som nævnt også mulighed for fællesskab med medindsatte. Såfremt de indsatte ønsker at deltage i gårdtur, skal de ifølge husordenen tilmelde sig hos personalet ved uddelingen af morgenmaden. For indsatte med adgang til fællesskab starter gårdtursafviklingen kl. ca. 08.15 på hverdage og en time senere på søn- og helligdage. På disse tidspunkter skal den indsatte være klar til at forlade cellen ved udlukning til gårdtur – i modsat fald vil den indsatte ikke blive lukket til gårdtur. Øvrige indsatte vil blive lukket til gårdtur efter personalets afgørelse. Det fremgår ligeledes af husordenen at der afholdes gårdtur en gang dagligt af en times varighed.

Det fremgår af arresthusets vejledning til personalet at gårdtur normalt afvikles kl. 08.15 på hverdage – dog kl. 13.15 for indsatte beskæftiget på

værkstedet – og kl. 9.15 på lørdage, søndage og helligdage for ikke-isolerede indsatte. På lige datoer startes der i stueetagen og på ulige datoer på 1. sal. Det er muligt at sammenblende indsatte fra stueetagen og 1. sal hvis personalet finder det formålstjenligt. Der må maksimalt sættes fire indsatte i hver gård. Isolanter afvikler gårdtur alene på gårdtursarealet når det passer ind i personalets plan. Indsatte anbragt i strafcelle eller enrum kan afvikle gårdtur alene i en gård uanset at der befinder sig indsatte på resten af gårdtursarealet. Endelig fremgår det at indsatte på arresthusets frigangsafdeling afvikler gårdtur efter nærmere aftale med personalet.

Jeg henstiller til at arresthuset ved næste revision af husordenen præciserer hvilke indsatte der har adgang til gårdtur hvornår.

Jeg beder desuden arresthuset overveje at tilbyde yderligere mulighed for gårdtur om sommeren – eller i øvrigt når vejret er godt. Jeg beder om underretning om resultatet af arresthusets overvejelser.

Til frigangsafdelingen er der som nævnt knyttet egen gård. Det fremgår af frigangsafdelingens ordensreglement at haven i fritiden kan benyttes frit, men at de indsatte ved hjælp af samtaleanlægget på afdelingen skal aftale nærmere med personalet.

3.4. Undervisning

Arresthuset er tildelt 338 undervisningstimer om året, heraf 50 timer til specialundervisning. Alle de tildelte undervisningstimer udnyttes. Undervisningen varetages af en lærer der kommer to gange om ugen, tirsdag og torsdag. Læreren underviser også i et andet arresthus og på en folkeskole. Læreren har udtrykt ønske om at få en halv stilling, men det er ikke muligt med det

tildelte timetal. Det er arresthusets opfattelse at det tildelte timetal ikke er tilstrækkeligt til de 33 indsatte i arresthusets almindelige del.

Jeg beder direktoratet oplyse hvorledes antallet af undervisningstimer udregnes for de enkelte arresthuse, herunder hvilke faktorer der indgår i beregningsgrundlaget.

Der er som nævnt indrettet et lokale til undervisning med to pc'er mv. på 1. sal. Undervisningen er især for skolesvage indsatte – mange indsatte har svært ved at læse og stave. Undervisningen starter på 5. til 6.-klasses niveau, men kan gå op til 10. klasse. Der er tale om undervisning i enkelte fag, men læreren virker også som studievejleder hvis nogle indsatte har et sådant behov.

Læreren har svært ved at planlægge et undervisningsforløb for den enkelte indsatte fordi den indsatte enten bliver løsladt eller skal videre i systemet, hvorfor perioden i arresthuset ofte er af forholdsvis kort varighed.

Alle indsatte får tilbud om undervisning gennem det materiale de får udleveret af deres kontaktperson.

Det fremgår af arresthusets husorden at arresthuset har en lærer tilknyttet i ca. fire timer om ugen, og at ønske om undervisning skal fremsættes på en anmodningsseddel. Det fremgår tillige at egentlige uddannelsesplaner drøftes i samarbejde med læreren og sagsbehandlergruppen.

De tildelte undervisningstimer udgør som nævnt 338 timer om året hvilket fordelt på årets 52 uger svarer til 6,5 timer om ugen.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorledes de i husordenen angivne ca. fire timer om ugen er fremkommet, herunder hvad de resterende 1,5 ugentlige timer anvendes til.

De indsatte på frigangsafdelingen modtager undervisning uden for huset (VUC og hf), men skulle de ønske at tale med læreren, er der ikke noget til hinder for det. Det er dog sjældent aktuelt idet de indsatte på frigangsafdelingen typisk befinder sig på et lidt højere niveau end folkeskolen.

Jeg er fra min seneste inspektion af Arresthuset i Næstved (den 24. september 2002), bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningsloka- le(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning, og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår Arresthuset i Randers.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke undervisningsmuligheder isolerede indsatte og udlændinge har i arresthuset.

4. Lægebetjening

Arresthuset har som nævnt et lægeværelse indrettet i et lille lokale i tilbygningens stueetage. Arresthuslægen, som er en alment praktiserende læge, kommer fast én gang om ugen, men kan også andre dage kontaktes i konsultationstiden hvis der er behov for det. Lægen kommer hvis arresthuset ringer efter ham – også uden for den faste tid. Har en indsat behov for lægebesøg uden for normal arbejdstid, benytter arresthuset lægevagten. Det fremgår af frigangsafdelingens ordensreglement at lægen normalt kommer hver torsdag kl. ca. 10.

Under rundgangen oplyste ledelsen at de indsatte er tilfredse med arresthuslægen der er meget opmærksom på eventuelle misbrugsproblemer, men at han ikke altid er enig med de indsatte om hvad de har brug for.

En af talsmændene gav under samtalen udtryk for at de indsatte ikke var helt tilfredse med lægen fordi de selv skulle holde fast i at de havde ondt et sted og fx insistere på at komme til tandlæge.

Foranlediget heraf oplyste arresthusets ledelse at ledelsen aldrig har set en skriftlig klage over lægen – heller ikke over manglende udlevering af medicin – men at lægen er en ret kontant person der ikke optræder som sjælesørger. Det er ledelsens indtryk at de indsatte kommer til de supplerende undersøgelser der er behov for, fx har flere indsatte været til psykolog. Arresthuset havde indtil inspektionen brugt 40.000 kroner på psykologhjælp til indsatte i 2002.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at det er arresthusets læge der holder kontrol med medicinbeholdningen og eventuel restmedicin. Det blev oplyst at dagens medicin opbevares i et lille skab for sig selv således at personalet kan udlevere den når lægen ikke er i huset. Medicinen udleveres til de indsatte på cellerne.

Jeg går ud fra at de indsatte indtager medicin i personalets påsyn.

Det fremgår af arresthusets vejledning til personalet at en funktionær er behjælpelig ved lægefremstilling og normalt er til stede under konsultationen. Denne funktionær skal sørge for rengøring af lægeværelset og foretage optælling af medicin før lægen begynder sin konsultation. Efter konsultationen sørger samme funktionær for at faxe medicinbestillinger til apoteket og sørger endvidere for at værkmesteren underrettes om eventuelle sygemeldinger og ophør af samme. Den pågældende funktionær skal ligeledes sørge for bestilling af transport til behandlinger uden for arresthuset.

Idet jeg går ud fra at det er muligt for en indsat at få en fortrolig samtale med lægen under fire øjne, går jeg også ud fra at der ved "normalt" skal forstås at der er en funktionær til ste-

de under konsultationen når dette (af den ene eller den anden grund) er nødvendigt. Jeg bemærker at der kan være en saglig begrundelse for at lægen (eller den indsatte) ønsker tilstedeværelse af en anden person under konsultationen, men at denne afhænger af de konkrete omstændigheder og derfor dårligt egner sig til at blive vurderet generelt.

Arresthuset oplyste under inspektionen at personalet er inddelt i 15 teams, og jeg går derfor ud fra at den funktionær der er lægen behjælpelig før, under og efter konsultationen, er tilknyttet det team der (bl.a.) varetager de indsattes sundhed mv., og derfor ad denne vej får et indgående kendskab til sundhed og lægebetjening og på sin vis optræder som en slags sundhedspersonale.

For god ordens skyld beder jeg arresthuset oplyse mig nærmere om lægebetjeningen og funktionærernes deltagelse heri.

Jeg beder om oplysning om hvorledes der forholdes med restmedicin.

Nøglerne til journalskabene opbevares så de er tilgængelige for det personale der har brug for dem, således at en indsats lægejournal kan findes frem ved besøg af vagtlægen eller hvis den indsatte skal overføres til et andet afsoningssted.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Vejle der opbevarede lægejournaler i et ulåst skab i et aflåst lægerum som hele personalet havde adgang til, udtalte direktoratet bl.a. følgende:

” ...

I institutioner, hvor der hverken er læge eller sygeplejerske daglig, er det nødvendigt for lægen at have mulighed for at benytte medhjælp. På grund af personalets skiftende vagter vil alle medlemmer af det uniformerede korps kunne komme i en situation, hvor der er behov for at skaffe hjælp til en syg indsat. Derfor er det nødvendigt, at det vagthavende personale i konkrete situationer efter nærmere generel aftale med lægen har mulighed for at hente journalerne frem.

Direktoratet har i anledning af sagen kontaktet arrestforvareren, som har oplyst, at ... [n]øglen opbevares således, at den alene er tilgængelig for det personale, der fungerer som lægens medhjælp.

Direktoratet har samtidig anmodet arrestforvareren om at foranledige, at den aftale, der foreligger mellem arresthuslægen og arresthuset med hensyn til journaladgangen, nedfældes i skriftlige retningslinier fra arresthuslægen.

...”

Jeg har over for direktoratet (i en anden sag) tilkendegivet at jeg forstår det anførte sådan at der efter direktoratets opfattelse bør være skriftlige retningslinjer fra lægen vedrørende journaladgang for de personer som fungerer som lægens medhjælp. Direktoratet er ikke kommet med bemærkninger hertil.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvem der ud over lægen har adgang (nøgle) til lægejournalerne, og om der er udfærdiget skriftlige retningslinjer fra lægen om journaladgangen. I benægtende fald henstiller jeg til arresthuset at foranledige at lægen udfærdiger sådanne retningslinjer, og at underrette mig når det er sket.

Eventuelle stofmisbrugere blandt de indsatte nedtrappes normalt med fenemal (12 dage) og i sjældnere tilfælde anvendes metadon. Af svaret i spørgeskemaet fremgår det at en allerede iværksat behandlingsplan som oftest fortsættes i arresthuset. Arresthuset fastholder så vidt muligt kontakten til misbrugscentret.

5. Belægning mv.

Jeg modtog forud for inspektionen en belægningsoversigt over indsatte i arresthuset den 6. august 2002. Der var denne dag 37 indsatte i arresthuset. 17 af de indsatte var varetægtsarrestanter, 19 indsatte var afsonere, og den sidste indsatte optræder som anholdt i oversigten. Der var 3 kvinder blandt de indsatte.

Arresthuset oplyste at arresthuset stort set aldrig har ledig kapacitet, og at arresthuset havde været meget hårdt presset i hvert fald de sidste fire år forud for inspektionen uden den sædvanlige afmatningsperiode om sommeren. Det betyder at alle 33 (almindelige) pladser er optaget stort set hele tiden – og arresthuset har maksimalt en celle stående tom om formiddagen efter en løsladelse. Den meget høje belægningsprocent betyder at det har været og er meget svært at sikre et tilfredsstillende niveau for vedligeholdelsesstandarder. Arrestforvareren og personalet er ikke selv tilfredse med niveauet eller med at de økonomiske midler de havde fået til forbedringer, var blevet trukket tilbage af Direktoratet for Kriminalforsorgen grundet sparehensyn. Som det fremgår ovenfor under pkt. 2.2.1., er det nødvendigt at rokere rundt på de indsatte hvis en celle skal sættes i stand, og det er almindeligvis ikke muligt at få malet fordi det kræver at en celle står tom i minimum to døgn hvilket sker meget sjældent. Af samme grund har arresthuset også svært ved at overholde planen for hovedrengøring. For så vidt angår graffiti og lignende på gang og toiletter får den indsatte selv lov til at fjerne det igen hvis han/hun tages på fersk gerning. Hvis der er tegnet eller skrevet på cellevæggene når en indsat flytter ind, er der øget risiko for at vedkommende selv udøver lignende hærværk hvorved problemet eskaleres.

Frigangsafdelingen var på tidspunktet for inspektionen ikke fuldt besat – 6 af 7 pladser benyttedes.

I tilfælde af overbelastning anbringes der indsatte i de to besøgslokaler og i opholdsrummet på 1. sal – i den rækkefølge. Der findes i arresthuset kun én celle hvor der kan være to indsatte, men det er hidtil lykkedes at undgå at placere to indsatte i cellen.

Arresthuset har stærke indsatte indimellem, men der er sjældent problemer i den anledning. Arresthuset modtager medlemmer af rockergruppen Hells Angels og andre med tilknytning hertil. Arresthuset oplyste i den forbindelse at når der er indsat fuldgældige HA-medlemmer, skal de øvrige (medlemmer) af og til ”vise sig”.

Arresthuset oplyste at arresthuset sjældent har unge indsatte mellem 15 og 18 år. Når det sker, er deres ophold i arresthuset maksimalt et døgn indtil der findes et surrogat til dem.

Det er personalets indtryk at de kvindelige indsatte får lov til at være i fred (og omvendt) hvis de ønsker det. De fleste kvinder ønsker fællesskab med en af de øvrige indsatte, og det sker at der dannes kærestepar. Som de øvrige indsatte er de kvinder der indsættes i arresthuset, fra lokalområdet, og de kender derfor ofte nogle af de øvrige indsatte.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset får den daglige kost fra Statsfængslet ved Sdr. Omme. Der er almindelig klage blandt de indsatte, især over kartoflerne, men der er aldrig egentlige klager over maden.

Som jeg oplyste under inspektionen, har en arbejdsgruppe i direktoratet fundet frem til at det er i tilberedningsprocessen at råvarerne tager skade, men man har fundet frem til en ny sort af kartofler der bedre kan klare indfrysning og den efterfølgende opvarmning.

Arresthuset varmer mad til alle indsatte hver dag (også til de indsatte der har køkkentid), men da ikke alle ønsker maden, bliver meget smidt ud. Arresthuset har forsøgt før opvarmningen at spørge de indsatte om de ønsker dagens varme mad, men med et meget dårligt resultat. Flere af de indsatte der siger de ønsker maden, vil ikke have den alligevel når den kommer rundt, og de ser den. Forsøgsordningen bevirkede også at arresthuset måtte finde på alternativer til den tilberedte mad når indsatte der havde fravalgt maden, alligevel ønskede denne. Det er arresthusets opfattelse at de indsattes mulighed for at fravælge maden resulterer i et relativt stort spild.

Nogle retter er mere populære end andre. Fx er biksemad og røde pølser populært, mens fiskeretter typisk ikke spises. De der er mere sultne, har mu-

lighed for at få flere kartofler, mere ris, pasta og brød. Også i løbet af dagen har de indsatte mulighed for at få brød, og de indsatte kan ofte også få havregryn.

Efter min opfattelse er det ressourcospild at smide flere portioner mad ud hver dag. Jeg henstiller til arresthuset at overveje på ny at indføre en afbestillingsordning, og jeg beder arresthuset om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

De indsatte har som nævnt ovenfor under pkt. 3.2. mulighed for selv at lave mad i køkkenet i opholdsrummet efter en forudbestemt plan.

Det fremgår af husordenen (under punktet forplejning) at specialkost kun kan fås gennem lægelig ordination og eventuelt efter nærmere aftale med personalet. Det er herefter anført at det i mindre udstrækning vil være muligt at lave mad selv ved henvendelse til personalet.

Jeg beder for god ordens skyld arresthuset om at oplyse hvorvidt denne mulighed for selv at lave mad er en udvidelse i forhold til tilbuddet om køkkentid efter den tidligere omtalte plan.

De indsatte på frigangsafdelingen står selv for madlavningen.

6.2. Købmand og mad udefra

Arresthuset har en aftale med en købmand der kommer hver mandag og torsdag (ved bestilling på bestillingslister dagen før). Det fremgår af husordenen at købmanden om mandagen alene leverer forudbestilte varer. Købmanden sælger sine varer til de indsatte til de samme priser som findes i butikken, men de indsatte får ikke tilbudsaviserne.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at købmandsordningen administreres fleksibelt.

Arresthuset havde ikke nemt ved at finde en købmand der var interesseret i at betjene arresthuset, men den nuværende yder en god service og går fx forbi både en slagter og en bager for de indsatte der ønsker det. Det er også muligt for ægtefæller eller andre pårørende at handle hos købmanden og få varer bragt til de indsatte. Der er lavet en aftale med købmanden om at hun selv finder de varer pårørende ønsker at købe, og at hun selv pakker poserne for at sikre at der heller ikke ad denne vej kan smugles ikke-tilladte varer ind i arresthuset.

Det fremgår af husordenen at nyindsatte har mulighed for at få varer fra købmanden ved henvendelse til personalet. Sådanne bestilte varer leveres kun undtagelsesvis samme dag.

Det er få indsatte der klager over købmanden, og købmanden er god til at diskutere med dem og ordner selv problemerne.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema (og for så vidt angår den indsatte på frigangsafdelingen direkte af afdelingens ordensreglement) at de indsatte ikke har mulighed for at købe færdigtillavede måltider uden for arresthuset, men at de indsatte kan købe råvarer til egen madlavning.

Indsatte har under samtaler med mig ofte givet udtryk for et ønske om at kunne bestille færdigtillavede måltider udefra eller udtrykt tilfredshed med at en sådan mulighed fandtes.

Jeg beder arresthuset overveje at iværksætte en (begrænset) ordning i en prøveperiode hvor der gøres forsøg med at få mad udefra, således at arresthuset i lighed med andre arresthuse i landet kan tilbyde de indsatte mad udefra. Begrænsningerne kunne fx bestå i en begrænsning

i udvalget af mulige indkøb, ligesom hver afdeling kunne have muligheden på skift. Jeg beder arresthuset oplyse mig om resultatet af arresthusets overvejelser.

6.3. Fjernsyn mv.

Arresthuset udlejer radio- og tv-apparater til de indsatte. Lejen for en radio er ifølge husordenen (og frigangsafdelingens ordensreglement) 1,50 kr. om dagen, mens lejen for et tv-apparat er 5 kr. om dagen. Lejen opkræves ugevis bagud hver onsdag aften og vil normalt være fratrukket dusørudbetalingen.

De indsatte kan se ca. 35 forskellige tv-kanaler.

De indsatte har fjernbetjening til tv'et, men fjernbetjeningerne går ofte i stykker og skal skiftes. På tidspunktet for inspektionen arbejdede arresthuset på at finde en mere slidstærk fjernbetjening med færre knapper.

Overskud fra radio- og tv-ordningen bruges ifølge det ajourførte spørgeskema principielt til velfærdsfremmende foranstaltninger for de indsatte.

Jeg anmoder arresthuset om at uddybe dette.

Det fremgår af husordenens fortegnelse over effekter der kan, henholdsvis ikke kan, udleveres at det ikke er tilladt de indsatte at have egen radio, båndafspiller, discman, discs og kassettebånd i arresthuset.

Om de indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne effekter henviser jeg til pkt. 3.2. og 6.15. hvor straffuldbyrdelseslovens § 36 og genstandsbekendtgørelsen mv. er omtalt.

Det fremgår af frigangsaftdelingens ordensreglement at de indsatte her kan medbringe egne radio- og tv-apparater, men at båndoptagere ikke må være forsynet med mikrofon.

6.4. Køleskabe

På begge etager er der, som nævnt under pkt. 2.1., på gangen opstillet køle- og fryseskabe som de indsatte kan opbevare deres køle- og frysevarer i. Der opbevares primært råvarer til madlavning. Det forekommer at de indsatte stjæler hinandens varer fra køleskabene.

De indsatte på frigangsaftdelingen har som anført ovenfor under pkt. 2.2.2. eget køleskab på cellerne.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

De indsatte kan ifølge husordenen (og frigangsaftdelingens ordensreglement) modtage besøg en gang ugentligt af mindst en times varighed, men arresthuset har i det ajourførte spørgeskema anført at ordningen administreres fleksibelt således at de indsatte har mulighed for at besøget kan strække sig ud over en time (som er den tid den indsatte har krav på, jf. også straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 1, hvorefter den indsatte har ret til besøg af ”mindst” en times varighed). Dette sker meget ofte. Der er mulighed for besøg alle ugens dage, og der kan afvikles seks besøg om dagen af en times varighed – tre i hvert besøgslokale.

På hverdage påbegyndes besøgene kl. 15.00, kl. 16.15 og kl. 19.00 i det ene lokale og kl. 15.15, kl. 16.30 og kl. 19.15 i det andet. På lørdage og søndage påbegyndes besøg kl. 10.00, kl. 15.00 og kl. 16.15 i det ene lokale og kl. 10.15, kl. 15.15 og kl. 16.30 i det andet lokale.

Besøgstiderne for de indsatte på frigangsaftdelingen er i ordensreglementet angivet som en kombination af tiderne i de to besøgslokaler i arresthuset som angivet ovenfor.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema (og delvist af de anførte tider for besøg) at de indsatte også har mulighed for besøg i arbejdstiden.

Det fremgår af arresthusets husorden (og frigangsaftdelingens ordensreglement) at hver enkelt indsat kan have fem godkendte besøgende til arresthuset, og at den indsatte højst kan modtage besøg af tre voksne ad gangen.

Det oplyste om besøg giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Om telefonering fremgår det af husordenen at varetægtsarrestanter som hovedregel ikke har adgang til telefonsamtaler ud over til forsvarer i verserende straffesag og til politiet. I husordenen er reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 57 og §§ 2-4 og 7-8 i bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen) herefter gengivet. Det fremgår herefter at der i henhold til telefonbekendtgørelsens § 4 er fastsat følgende regler for arresthuset:

- ”- Den indsatte kan føre 2 telefonsamtaler ugentligt (søndag til søndag).
- Samtalerne kan have en varighed på op til 10 minutter.
- Samtalerne vil som hovedregel blive henvist til tidsrummet 19:00 - 21:30.
- Anmodning om telefonsamtale fremsættes ved uddeling af middagsmad, på anmodningseddell samme dag man ønsker samtalen afholdt ...
- Anmodninger om telefonsamtaler fra personer der telefonisk henvender sig til arresthuset, imødekommes kun, hvis samtalen er livsvigtig – disse samtaler overhøres ligeledes.
- Det er til enhver tid det vagthavende personale der afgør om en telefonsamtale kan gennemføres på det ønskede tidspunkt, ligesom samtalen kan afbrydes af ordens- og sikkerhedsmæssige årsager.

Telefonsamtaler til andre offentlige myndigheder, politi og forsvarer tillades i begrænset omfang.”

Der er i straffuldbyrdelsesloven – der trådte i kraft den 1. juli 2001 – indført detaljerede regler om de indsattes ret til at føre telefonsamtaler. Reglerne gælder for indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring, og også for denne kategori indsatte i arresthusene. Jeg henviser til straffuldbyrdelseslovens § 57 og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen). Af lovens § 57, stk. 1, fremgår det at den indsatte har ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Af bekendtgørelsens § 4 fremgår det at institutionens leder kan fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed.

Bekendtgørelsens § 3 har følgende ordlyd:

”§ 3. Anmodninger om at føre telefonsamtale med den advokat, der har været beskikket for eller valgt af den pågældende i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller andre, som de indsatte efter straffuldbyrdelseslovens § 56, stk. 1, kan brevveksle ukontrolleret med, imødekommes i almindelighed. Det samme gælder anmodninger om at føre telefonsamtale med en advokat, der er beskikket for eller valgt af den indsatte som forsvarer i en verserende sag om prøveudskrivning fra forvaring.”

Efter straffuldbyrdelseslovens § 56, stk. 1, har en indsat ret til ukontrolleret brevveksling med justitsministeren, direktøren for kriminalforsorgen, domstolene, herunder Den Særlige Klageret, Procesbevillingsnævnet, anklagemyndigheden og politiet, Folketingets Ombudsmand, medlemmer af Folketinget, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den Europæiske Torturkomité, FN's Menneskerettighedskommission, FN's Torturkomité og den advokat der har været beskikket for eller valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag. Det samme gælder brevveksling i øvrigt med advokater der i medfør af retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Det anførte i husordenen om at telefonsamtaler til andre offentlige myndigheder, politi og forsvarer tillades i begrænset omfang, fremstår som en (yderligere) begrænsning i de indsattes adgang til at føre telefonsamtaler med politiet og forsvareren i forhold til den adgang der følger af telefonbekendtgørelsens § 3, jf. straffuldbyrdelseslovens § 56, stk. 1, hvorefter sådanne telefonsamtaler i almindelighed skal tillades.

Jeg henstiller til arresthuset at præcisere formuleringen i husordenen således at den bringes i overensstemmelse med de gældende regler. Jeg beder om underretning herom.

Jeg har ikke øvrige bemærkninger til det oplyste om telefonordningen for afsonere i arresthuset. Jeg går dog ud fra at der i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af anmodningen om telefonsamtale.

For så vidt angår varetægtsarrestanter finder reglerne i § 23 i cirkulære nr. 220 af 19. december 1980 om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv. anvendelse. Efter denne bestemmelse kan varetægtsarrestanter i det omfang det er praktisk muligt, få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, medmindre politiet af hensyn til efterforskningen modsætter sig det.

Jeg går ud fra at det anførte i husordenen om at varetægtsarrestanter som hovedregel ikke har adgang til at telefonere, skal forstås sådan at der i hvert enkelt tilfælde konkret tages stilling til en anmodning fra en varetægtsarrestant om tilladelse til at telefonere.

Jeg går ud fra at arresthuset vil overveje at præcisere det anførte.

På frigangsaafdelingen er i fællesarealet opsat en mønttelefon. Desuden fremgår det af afdelingens ordensreglement at mobiltelefoner, trådløse tele-

foner, personsøgere og lignende ikke kan medtages på afdelingen, men kan deponeres på ekspeditionskontoret ved tilbagekomst til afdelingen.

6.6. Talsmandsordning

Der var på tidspunktet for inspektionen valgt talsmand på frigangsaafdelingen og en talsmand for de øvrige indsatte.

Da straffuldbyrdelsesloven trådte i kraft i 2001, lavede arresthuset opslag og anden annoncering om talsmandsordningen, men først ca. en måned før inspektionen havde arresthusets indsatte valgt en talsmand (der også var gangmand på 1. sal). Også frigangsaafdelingen havde valgt en talsmand (/kvinde). Det var indtrykket blandt personalet at der formentlig ikke er det store behov for en talsmandsordning, idet det er muligt at få fat i personalet og/eller ledelsen hele tiden. Det var personalets opfattelse at alle indsatte var bekendt med at de havde valgt de pågældende til talsmænd.

Ledelsen havde afholdt møde med talsmændene ca. 14 dage før inspektionen.

Adspurgt oplyste arrestforvareren at talsmanden i arresthuset ikke havde anmodet om at komme til at tale med andre indsatte, men skulle det forekomme, ville han få adgang hertil.

Også vedrørende talsmænd er der med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden kommet detaljerede regler. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det fremgår af husordenen at de indsatte gennem valg af talsmænd har mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i arresthuset. Husordenen indeholder en gengivelse af bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 34 og en henvisning til bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Det fremgår af husordenen at der i arresthuset er fastsat nærmere regler om gennemførelsen af de indsattes medindflydelse af institutionens leder (i henhold til bekendtgørelsens § 8, stk. 2). Disse regler er optrykt som bilag B til husordenen (med henvisning til bekendtgørelsens § 8, stk. 1), og der er i husordenen henvist hertil.

Det fremgår af bilag B til husordenen at der i arresthuset vælges to talsmænd – en blandt de indsatte i stueetagen og en blandt de indsatte på 1. sal. Valget foretages første gang pr. 1. august 2001 og næste gang pr. 1. januar 2002 og herefter hvert halve år. Der vælges ligeledes en talsmand blandt de indsatte på frigangsaftelingen. Der vælges ingen fællestalsmand. Det fremgår at der afholdes valg af talsmand hvert halve år eller når den valgte talsmand fragår. To tredjedele af de indsatte kan anmode om at der afholdes nyvalg af afdelingens talsmand. Der afholdes møde med talsmændene hver anden måned. I møderne deltager ud over talsmændene arrestforvareren, værkmeesteren og den ledende overvagtmeester. Det er anført at det første møde holdes primo august (2001) (mødet blev dog først afholdt ca. 14 dage før inspektionen), og at de nærmere regler for talsmændenes virke blev præciseret under dette møde. Det er herefter anført at det af talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, fremgår at de nærmere regler for talsmændenes funktion skal fastlægges i arresthusets samarbejdsudvalg på grundlag af drøftelserne med talsmændene.

Talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, indeholder en bestemmelse om at de bestemmelser som institutionens leder skal/kan fastsætte efter bestemmelsens stk. 1 og 2, skal fastsættes efter forhandling med personalets samarbejdsrepræsentation (samarbejdsudvalg) og på grundlag af drøftelser med talsmændene, eller – hvis der ikke er valgt talsmand – med de indsatte.

Jeg forstår husordenen således at arresthuset har fastsat (eller vil fastsætte) regler for talsmændenes funktion, forstået som opgaver.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt arresthuset har fastsat regler for talsmændenes funktioner (opgaver).

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt arresthuset har fastsat regler om proceduren ved afholdelse af valg til talsmænd, herunder kontrollen med disse valg, ud over hvad der følger af husordenen, jf. talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 4.

Jeg går ud fra at de lokale regler (efter stk. 1 og 2) er blevet drøftet med talsmændene (eller forud for valget med de indsatte), jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Der er ikke i frigangsaftdelingens ordensreglement angivet (andre) regler for afdelingens valg af talsmand.

6.7. Avishold mv.

Arresthuset holder Jyllands-Posten og Randers Amtsavis som de indsatte kan låne på forespørgsel. Det sker typisk hvis en indsat leder efter bolig forud for løsladelse. Det er arresthusets erfaring at kun en enkelt indsat får glæde af aviserne hvis de ligger fremme til fri afbenyttelse. Mange indsatte køber selv Ekstra Bladet eller BT.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i en konkret sag har udtalt at afsonere skal have stillet gratis avis(er) til rådighed. I en udtalelse af 16. september 2002 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet udtalt at direktoratet finder at varetægtsarrestanter også bør have adgang til gratis avis. I forbindelse med min seneste inspektion af Arresthuset i Vordingborg har direkto-

ratet udtalt at de aviser der skal stilles gratis til rådighed, skal være landsdækkende, nyhedsformidlende aviser.

Som jeg bemærkede under inspektionen, er to aviser i ét eksemplar – hvoraf kun den ene er landsdækkende – ikke meget til 33 indsatte. Jeg beder arresthuset oplyse hvad min bemærkning har givet anledning til – herunder om de indsatte nu reelt får stillet avis til rådighed.

Arresthuset er begyndt at finde udenlandske aviser på Internettet og printe et par sider ud til en udenlandsk indsat. Hvis aviserne skal lånes fra biblioteket, er de mindst en uge gamle inden de indsatte får dem.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter og bøger mv. på deres eget sprog.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet blandt andet udtalt følgende vedrørende ovennævnte bestemmelse:

”For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen "så vidt muligt" i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.”

Jeg har noteret mig at arresthuset printer nyheder ud til eventuelle udenlandske indsatte der således har mulighed for at læse nyheder på et af hovedsprogene. Jeg må forstå arresthusets

oplysninger herom således at arresthuset foretager en sådan udprintning hver dag (når der vel at mærke er udenlandske indsatte i arresthuset).

Straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, omfatter som nævnt også bøger.

Jeg går ud fra at arresthuset via biblioteket så vidt det er muligt, hurtigt kan skaffe bøger til udenlandske indsatte på deres eget sprog.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om og i givet fald ca. hvor mange bøger på fremmedsprog der findes i arresthusets egne bogskabe.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder mv.

Det fremgår af husordenen at det normalt vil være muligt at få en samtale med en socialrådgiver som er knyttet til kriminalforsorgen, en gang ugentligt ved aflevering af en anmodningsseddel.

Spørgsmålet om arresthusets samarbejde med de sociale myndigheder blev ikke berørt under inspektionen. Jeg går ud fra at også samarbejdet med de enkelte kommuner, når det sker, fungerer tilfredsstillende.

Det fremgår også af husordenen at repræsentanter for arresthusets sagsbehandlergruppe vil være til stede på alle torsdage i tidsrummet 12.30 til 14.30 hvis indsatte har spørgsmål vedrørende udgang, løsladelse, overførsel til afsoningsanstalt eller andre sociale spørgsmål, og at den indsatte kan anmode om en samtale med en repræsentant for gruppen. Akutte spørgsmål kan altid rettes til det tjenestegørende personale.

Arresthuset oplyste under den indledende samtale at arbejdsbyrden for det personaleteam der tog sig af sagsbehandlingen, var blevet for stor, og at alle

funktionærer nu deltog i sagsbehandlingen. Arresthuset oplyste at den gamle ordning med kontaktpersoner i samme anledning var blevet genindført.

Jeg går ud fra at arresthuset bringer det oplyste i husordenen i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset samarbejder med Århus Universitetshospital, Psykiatrisk Hospital (i Risskov), og med Psykiatrisk Afdeling i Randers. Arresthusets personale opfatter sindslidende som vanskeligere at håndtere end andre indsatte.

Arresthuset har en fast kontaktperson tilknyttet frigangsafdelingen.

6.9. Vold mv.

Der forekommer kun sjældent episoder af vold mellem de indsatte indbyrdes eller indsattes vold mod personalet. Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at der i de to forudgående år har været voldsepisoder mellem de indsatte, og at der i disse tilfælde blev indgivet politianmeldelse.

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2.3.5. indrettet et specielt arbejdslokale til såkaldt svage indsatte (fx pædofile) der har fællesskab med hinanden. Svage indsatte kommer almindeligvis på gårdtur alene, men det opleves at der i perioder råbes fra vinduerne. Tilråb mv. er meget afhængig af hvem der ellers er indsat på det pågældende tidspunkt. Svage indsatte kommer også i motionsrummet alene.

De ansatte i arresthuset mærker ikke noget til at indsatte er afhængige af penge fra andre indsatte, og der findes meget sjældent regnskaber hvor an-

dre indsatte skylder penge væk – noget der for år tilbage var meget almindeligt.

6.10. Selvmord og selvmordsforsøg

I det ajourførte spørgeskema har arresthuset oplyst at der inden for de seneste to år har været selvmordsforsøg blandt de indsatte.

Som det er institutionen bekendt, modtager jeg fra direktoratet underretning om selvmord og selvmordsforsøg i kriminalforsorgens institutioner. Jeg har således modtaget oplysninger om selvmordsforsøg i Arresthuset i Randers i 1998, 2001, 2002 og 2003, herunder et enkelt selvmord i 2001.

6.11. Præst

Det blev under inspektionen oplyst at der er tilbud om gudstjeneste den sidste torsdag i hver måned, men de indsatte bliver i vidt omfang væk. Der holdes hvert år julegudstjeneste på gangen i stueetagen.

Det fremgår af husordenen (og frigangsafdelingens ordensreglement) at arresthusets præst normalt kan træffes den sidste tirsdag formiddag i hver måned, og at det herudover normalt vil være muligt at tale med egen sognepræst eller en præst fra et andet anerkendt trossamfund.

Arresthusets præst havde forud for inspektionen sagt op fordi han skulle arbejde i Paris, men arresthuset forventede at der snart kom en anden.

Arresthuset får 1-2 gange om måneden besøg af en mand fra Kirkens Korshær som de indsatte tilsyneladende har meget gavn af.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt det er muligt at få besøg af en imam – såfremt der er behov herfor.

6.12. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner

Det er yderst sjældent at arresthuset finder kanyler og (hårde) euforiserende stoffer, men der findes indimellem lidt hash, og ca. 1-2 gange om året findes et par piller. Der er en gang fundet to stykker sølvpapir som havde været brugt til rygeheroin. Der findes indimellem rygeredskaber, men de indsatte smider dem ud af vinduerne hvorfor det er meget svært at finde ud af hvem der er rette ejermand.

Spørgsmålet om eventuelle problemer med indsmugling af mobiltelefoner blev ikke berørt under inspektionen.

6.13. Information af de indsatte

Arresthuset har en husorden (Ordensregler for Arresthuset i Randers) og et særskilt ordensreglement for frigangsafdelingen (som de indsatte skriftligt bekræfter at have modtaget og gennemgået). Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at der findes en informationsmappe på samtlige celler, og at dette materiale ikke er oversat til andre sprog.

Der blev under inspektionen ikke oplyst nærmere om hvad der i øvrigt måtte findes af informationsmateriale til de indsatte.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt denne informationsmappe indeholder andet materiale end husordenen (ud over den nedenfor under pkt. 6.14. nævnte oversigt over vasketider), herunder om hvad der i øvrigt måtte findes af informationsmateriale til de indsatte.

Den Europæiske Torturkomité har bl.a. under sit besøg i Danmark i 2002 påpeget at alle indsatte ved indsættelsen skal forsynes med skriftlig information om deres rettigheder og pligter på et sprog som de forstår. Direktoratet har udarbejdet to generelle vejledninger, en til afsonere og en til varetægts-arrestanter og anholdte, som findes på flere forskellige sprog (og som også Arresthuset i Randers er i besiddelse af). Det fremgår af regeringens redegørelse til komitéen (som jeg har modtaget ved brev af 26. august 2003) at det flere gange er tilkendegivet over for institutionerne at de relevante vejledninger skal udleveres til alle indsatte, og at udenlandske indsatte skal modtage vejledningen på deres eget sprog eller et sprog som er tæt på deres eget.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg over for direktoratet som min umiddelbare opfattelse har tilkendegivet at husordenen bør findes på i hvert fald engelsk (også i institutioner der normalt ikke har mange udlændinge). Jeg har henvist til at den information som institutionerne skal have om regler og praksis mv. i institutionen, blandt andet omfatter de indsattes rettigheder og pligter. Jeg har bedt om direktoratets bemærkninger hertil.

Direktoratet har i den anledning i en udtalelse af 6. juni 2003 udtalt at det er direktoratets vurdering at de vejledninger som direktoratet har udarbejdet og oversat til flere sprog, den engelske oversættelse af straffuldbyrdelsesloven og af 17 af de bekendtgørelser der er udstedt i medfør af denne lov, samt arresthusenes mundtlige orientering af de indsatte, om nødvendigt under medvirken af tolk, udgør et tilstrækkeligt grundlag for oplysninger til indsatte om deres rettigheder og pligter til at de kan tilpasse sig institutionens liv.

I min opfølgingsrapport (nr. 2) af 12. september 2003 har jeg bl.a. henvist til at det af direktoratets rapport af september 1997 vedrørende direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Tønder fremgår (bilag 3, s. 1 nederst) at direktoratet under inspektionen tilkendegav at skriftlig information til de

indsatte skal være tilgængelig på flere sprog, og at det af direktoratets rapport af september 1998 vedrørende direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Holbæk fremgår at direktoratet henstillede til arresthuset at husordenen blev oversat til engelsk. Direktoratet synes således tidligere at have været af den opfattelse at husordenen skal oversættes til (i hvert fald) engelsk. Jeg har bedt om direktoratets bemærkninger hertil.

Når jeg har taget stilling til svaret fra direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Sønderborg, vender jeg tilbage til dette spørgsmål for så vidt angår Arresthuset i Randers.

Jeg er under rapportskrivningen blevet opmærksom på at sidetallene i indholdsfortegnelsen i husordenen ikke henviser til de relevante sider, og at overskrifterne til de forskellige punkter i mange tilfælde ikke svarer til indholdet af punktet.

Jeg går ud fra at arresthuset – såfremt dette ikke allerede er sket – foretager en gennemgang af husordenen med henblik på at bringe dette i orden.

Jeg bemærker at jeg ikke har foretaget en egentlig selvstændig indholdsmæssig gennemgang af husordenen og det øvrige modtagne skriftlige materiale.

6.14. Vaskeordning

Som nævnt under pkt. 2.3.1. er der i stueetagen indrettet et rengøringsrum med vaskemaskine og tørretumbler.

Det fremgår af husordenen at vask af de indsattes egen beklædning foregår ved brug af arresthusets vaskemaskiner der er udstyret med automatisk vaskemiddeldosering. I husordenen er det anført at vasketider fremgår af et løsblad bagest i mappen. Jeg går ud fra at der er tale om den informationsmappe der efter det oplyste findes på alle celler. Jeg har ikke modtaget kopi af vasketiderne, men går ud fra at alle indsatte er tildelt vasketid (efter celledenummer).

Det fremgår af frigangsafdelingens ordensreglement at de indsatte her kan benytte den opstillede vaskemaskine og tørretumbler. De indsatte afholder udgiften til indkøb af vaskemidler af selvforvaltningsbeløbet.

Vask af linned og håndklæder foretages af arresthuset. Det fremgår af husordenen at der ugentligt udleveres et sæt sengetøj, to frottehåndklæder, et viskestykke, en karklud samt toiletartikler.

6.15. Egne genstande mv.

Om egne genstande (og penge) er der i husordenen henvist til bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens § 36 og § 2 i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen). Bekendtgørelsens § 2 er gengivet i husordenen. Det er anført at en bestemt genstand i konkrete tilfælde kan nægtes udleveret af ordens- og sikkerhedshensyn. I husordenen henvises herefter til listen (bilag A) over tilladte/ikke tilladte genstande. Der henvises i listen (i de fleste tilfælde) til de relevante bestemmelser i genstandsbekendtgørelsen. Det fremgår af listen at denne ikke er udtømmende.

Det fremgår af listen (bilag A) at bl.a. båndafspillere, discmans, discs (der ifølge listen dog kan indkøbes) og radioer ikke kan udleveres til de indsatte. Som nævnt ovenfor under pkt. 6.3. udlejer arresthuset radio- og tv-apparater til de indsatte. Kaffemaskine er som nævnt under pkt. 2.2.1. standardinven-

tar på cellerne hvilket også fremgår af listen i bilag A hvor det er anført at kaffemaskine ikke kan udleveres. Der har tidligere været mulighed for også at have en el-kedel, men efter at en fængselsfunktionær fik en kande kogende vand over sig da han åbnede en celledør, er det ikke længere tilladt. I listen (bilag A) henvises der for så vidt angår el-kedel til genstandsbekendtgørelsens §§ 3 og 4.

Jeg beder arresthuset uddybe denne henvisning.

Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Efter § 36, stk. 2, kan justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen). I bekendtgørelsens § 2 er det angivet hvilke genstande der ikke må udleveres til indsatte. I bekendtgørelsens § 3 er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv. Det kan efter § 5, stk. 1, gøres til et vilkår for udlevering af radio og lignende at apparatet mærkes med henblik på at kunne identificere apparatets ejer, og plomberes. Efter § 5, stk. 2, kan institutionens leder fastsætte regler om at elektriske apparater, herunder radio og lignende, i tilfælde hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af at den indsatte betaler for undersøgelsen.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001 der er knyttet til genstandsbekendtgørel-

sen. Vejledningens pkt. 8 omfatter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres, som f.eks. ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug. Det er tillige anført at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende normalt bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Endelig er det anført at institutionens regler bl.a. bør indeholde retningslinjer om nærmere angivne forhold, som f.eks. møbler, tv-spil, båndoptagere mv.

Direktoratet overvejer, som nævnt under pkt. 3.2., på baggrund af en indstilling fra februar 2001 fra en projektgruppe der skulle overveje forskellige indgreb der kan modvirke indsmugling, handel og brug af narkotika i fængsler og arresthuse, en begrænsning med hensyn til udlevering af de indsattes egne genstande, herunder et forbud mod udlevering af egne elektriske artikler i bl.a. arresthusene. Som også nævnt dette sted har direktoratet oplyst at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske situation ikke vil blive afsluttet i 2003.

På baggrund af det anførte i listen over tilladte/ikke tilladte genstande om at discs (cd'er) kan indkøbes, går jeg ud fra at de radioer som arresthuset udlejer til de indsatte, indeholder cd- (og/eller kassettebånd-)afspiller således at de kan anvendes til gengivelse af musik efter den indsattes eget valg. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om – i lyset af det anførte i pkt. 8 i vejledningen – på ny at overveje muligheden for at de indsatte kan få udleveret egne cd'er og/eller kassettebånd. Såfremt min antagelse er forkert og de udlejede radioerne ikke indeholder cd- og/eller kassettebåndafspiller, beder jeg – også i lyset af det anførte i vejledningens pkt. 8 om at radioer, cd-afspillere og båndoptagere uden mikrofon normalt bør kunne udleveres – arresthuset om at overveje at udskifte radioerne til sådanne radioer og at underrette mig om resultatet af overvejelserne. Det bemærkes at jeg er bekendt med at direktoratet i konkrete tilfælde har pålagt arresthuse at indkøbe radioer med cd-afspillere med henblik på udlejning til de indsatte.

For så vidt angår adgangen til PlayStation henviser jeg til pkt. 3.2.

Af det materiale til vejledning af personalet som jeg har modtaget, fremgår under punktet ”Radio/TV” side 24 (og frigangsafdelingens ordensreglement) at de indsatte på arresthusets frigangsafdeling ikke er omfattet af forbuddet mod at få udleveret apparater der indeholder elektronik, men at dette (dog) ikke gælder mobiltelefoner. Der er i ordensreglementet en selvstændig liste over genstande der ikke kan udleveres til de indsatte på denne afdeling. Listen svarer til genstandsbekendtgørelsens § 2. Det fremgår heraf at større inventargenstande, herunder genstande hvor det på grund af genstandens beskaffenhed ikke vil være muligt at foretage en nødvendig undersøgelse af genstanden, ikke vil kunne udleveres. Det anføres herefter at der almindeligvis vil kunne udleveres hår- og skægtrimmere, hårtørrere, PlayStations mv. – dog vil det i konkrete tilfælde kunne gøres til en betingelse for (fortsat) tilladelse til at have genstanden udleveret at den indsatte selv betaler for en nærmere, professionel undersøgelse, hvis det formodes at genstanden bruges til opbevaring af illegale stoffer og genstande.

6.16. Sikringscelleanbringelser

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2.2.3. en observationscelle, men ingen sikringscelle. Observationscellen benyttes i varierende omfang – typisk til indsatte som personalet vurderer som selvmordstruede, herunder udlændinge der skal udvises af landet. Hvis der er brug for en sikringscelle, transporterer politiet den indsatte til Arresthuset i Århus.

På forespørgsel om hvorvidt den indsatte køres tilbage til arresthuset hvis den pågældende undervejs til Arresthuset i Århus falder til ro, oplyste arresthuset at det er arresthusets indtryk at det afhænger af hvor langt politiet er nået når den indsatte falder til ro. Har man ikke forladt Randers, køres den indsatte tilbage, men ellers er man ikke så indstillet derpå.

6.17. Sagsbehandlingen vedrørende de indsatte på frigangsaftdelingen

Talsmanden på frigangsaftdelingen oplyste under samtalen med mig at de indsatte på afdelingen havde drøftet forholdene i arresthuset og var blevet enige om at det eneste de reelt havde at klage over, var at det er problematisk at sagsbehandlingen vedrørende de indsatte fortsat foregår i de institutioner de kommer fra – især for de indsatte som skal være i arresthuset i en længere periode (nogle over 3 måneder). Talsmanden oplevede selv at det var svært at få fat i sagsbehandleren.

Foranlediget heraf oplyste arresthusets ledelse at arresthuset også oplevede sagsbehandlingen som problematisk og godt forstod at de indsatte kunne føle sig glemt af den tidligere institution (moderinstitutionen).

Efter udgangsbekendtgørelsens § 45 kan tilladelse til frigang ikke gives for længere tid end tre måneder medmindre særlige omstændigheder, herunder straffens længde, gør længere frigang påkrævet og formålstjenligt.

Med hensyn til sagsbehandlingen for indsatte der midlertidig er anbragt i et arresthus (eller et fængsel, jf. straffuldbyrdslovens § 27, stk. 2, nr. 1) har direktoratet udstedt et cirkulære af 24. oktober 1985 om behandlingen af sager om udgang, prøveløsladelse, afbrydelse af straffuldbyrdsen, overførsel mellem kriminalforsorgens institutioner og overførsel efter den dagældende bestemmelse i straffelovens § 49, stk. 2 (nu afløst af straffuldbyrdslovens § 78). Cirkulæret der ikke er ophævet i forbindelse med ikrafttrædelsen af straffuldbyrdsloven, omfatter blandt andre indsatte der midlertidigt er overført fra anstalt med henblik på frigang. Efter dette cirkulære skal sager om udgang mv. behandles af den institution hvor den indsatte senest havde ophold, dvs. den institution som den indsatte er overført fra (§ 1, stk. 1). Der skal ske en forudgående drøftelse med den institution som den indsatte er overført til. De pågældende institutioner kan dog i det enkelte tilfælde aftale

at sagen behandles af den institution hvortil der er sket overførsel (§ 1, stk. 2).

Under min inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede blev det anført at det for de indsatte fra andre fængsler som er anbragt på isolationsafdelingen i fængslet med henblik på overførsel til lukket fængsel, giver øget ventetid at anmodninger og beslutninger skal formidles til og fra det fængsel hvor de hører til, via personalet i Statsfængslet ved Nr. Snede. Den generelle holdning blandt de indsatte er at kompetencen burde følge den indsatte og således overgå til dennes øjeblikkelige opholdssted.

I min endelige rapport vedrørende denne inspektion anførte jeg bl.a.:

”På denne baggrund, og da det var en forudsætning ved etableringen af afdelingen at sagsbehandlingen vedrørende de indsatte der bliver overført dertil fra andre institutioner, fortsat skulle forstås af den institution hvorfra overførslen er sket, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om hvem der har kompetencen til at behandle sager vedrørende de indsatte der er overført fra andre fængsler til straf- og isolationsafdelingen.

Jeg har for så vidt forståelse for de indsattes synspunkt om at kompetencen bør henhøre under den institution hvor den indsatte faktisk er placeret. Da jeg imidlertid går ud fra at baggrunden for reglen i cirkulæret om at den overførende institution bevarer kompetencen efter overførslen til at behandle de nævnte sager vedrørende den indsatte, skyldes denne institutions (bedre) kendskab til den indsatte og den modtagende institutions mangel på samme sammenholdt med det forhold at opholdet den modtagende institution alene er midlertidigt (med henblik på enten overførsel til ny institution eller tilbageførsel), kan jeg ikke kritisere at den overførende institution bevarer kompetencen til at træffe afgørelse efter overførslen. Jeg henviser dog til det anførte nedenfor.

... det nævnte cirkulære af 24. oktober 1985 vedrører indsatte der ”midlertidigt” er anbragt i arresthus (fængsel). ... Af et følgebrev til cirkulæret af 24. oktober 1985 fremgår det at spørgsmål om overførsel til lukket anstalt skal tages op til overvejelse bl.a. når der er forløbet 3 måneder efter overførslen til arresthuset. Det er således forudsat at ”midlertidigt” kan vare mere end 3 måneder.

...

Jeg beder ... direktoratet om at oplyse hvad ”midlertidigt” dækker over. Som nævnt følger det forudsætningsvist af følgeskrivelsen til cirkulæret af 24. oktober 1985 at midlertidigt ophold

kan være mere end 3 måneder. Jeg forstår det umiddelbart sådan at der ikke er nogen grænse for varigheden af opholdet i arresthuset idet det afgørende er at anbringelse i arresthus er sket med henblik på videreførsel når der bliver plads, og i den forstand er (tænkt) midlertidigt. Efter en sproglig forståelse er midlertidigt imidlertid en periode af begrænset varighed.

Såfremt ventetiden på overførsel bliver langvarig, kan der efter min opfattelse rejses spørgsmål om hvorvidt kompetencen til at behandle sager vedrørende de indsatte fortsat bør ligge hos den institution hvorfra den indsatte er overført. Jeg beder direktoratet om en udtalelse vedrørende dette spørgsmål.”

På baggrund af direktoratets efterfølgende udtalelse har jeg i min opfølgingsrapport (af 23. oktober 2003) anført at jeg – idet det må lægges til grund at straffuldbyrdelseslovens § 25, stk. 5, indeholder hjemmel til anbringelse i arresthus indtil der kan ske overførsel til lukket fængsel, ikke foretager mig mere vedrørende dette forhold. For så vidt angår overvejelser vedrørende ændring af kompetencereglerne har direktoratet i udtalelsen anført at direktoratet ikke finder grundlag for at ændre disse. Jeg har i min opfølgingsrapport anført at jeg ikke foretager mig mere vedrørende dette spørgsmål, idet jeg går ud fra at muligheden for at aftale at kompetencen skal ligge hos den institution hvor den indsatte er anbragt, også udnyttes i praksis (ved anbringelser af længere varighed).

Overførsel til frigang må antages som udgangspunkt at ske i forbindelse med overgang til løsladelse og efter den indsattes eget ønske og har dermed umiddelbart en anden karakter end en overførsel der sker med henblik på tilbageførsel eller overførsel til fortsat afsoning i ny institution.

Idet såvel de indsatte på frigangsafdelingen som de ansatte i Arresthuset i Randers under inspektionen gav udtryk for at de oplever problemer i forbindelse med sagsbehandlingen for de indsatte på afdelingen, anmoder jeg om direktoratets bemærkninger til det de indsatte på afdelingen og de ansatte har oplyst om sagsbehandlingen vedrørende de indsatte på frigangsafdelingen der er overført fra en anden institution.

6.18. Kontaktpersonordningen mv.

Talsmanden for de indsatte viderebragte som nævnt ovenfor under pkt. 3.3. et ønske om udvidet fællesskab og gav udtryk for at kontaktpersonordningen ikke fungerede så godt som den burde. Det var talsmandens opfattelse at flere indsatte ikke kendte deres kontaktperson, og at ikke alle kontaktpersoner gav den vejledning om arresthusets muligheder mv. som de indsatte havde brug for.

Hertil oplyste arresthusets ledelse at alle indsatte inden 24 timer fra indsættelsen har en indsættelsessamtale med én af de ansatte der er på vagt på dette tidspunkt. Næste morgen får den indsatte tildelt en kontaktperson der så tager kontakt til den indsatte.

De indsatte tildeles kontaktperson efter cpr-nummer. Personalet er inddelt i grupper med hvert deres interval af numre. Det tilstræbes at den indsatte får tildelt en funktionær fra den tilhørende gruppe der møder hurtigt efter indsættelsen. Det blev oplyst at der havde været problemer i en af grupperne i juli og august (2002) på grund af ferie, hvorfor de tilbageblevne medarbejdere havde været hårdt presset. Dette kunne være årsagen til at enkelte indsatte havde oplevet et forvirrende indtryk ved indsættelsen. Ledelsen erklærede sig enig i at hvis kontaktpersonen ikke markerer sig tydeligt nok, kan det give anledning til forvirring og usikkerhed. Det har tidligere været sådan at det altid var kontaktpersonen der tog indsættelsessamtalerne, men det gav anledning til at der kunne gå alt for lang tid fra indsættelsen til samtalen hvorfor arresthuset forlod denne ordning.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at sikre at de indsatte kender deres kontaktpersoner og ad denne vej får den vejledning om arresthusets muligheder mv. som de har brug for.

Arresthusets frigangsafdeling har som nævnt en fast kontaktperson tilknyttet.

Talsmændene og den indsatte jeg talte med under inspektionen, udtrykte under samtalerne med mig deres generelle tilfredshed med forholdene og den behandling de fik i arresthuset. Personalet optræder venligt hvilket giver en god stemning i arresthuset.

Som jeg anførte under det afsluttende møde, bemærkede jeg under rundgangen i arresthuset at ikke alle ansatte banker på før de låser dørene til cellerne op. Et lille bank inden døren låses op er udtryk for betænksomhed og almindelig høflighed over for de indsatte. Der skal selvfølgelig ikke være tale om at de indsatte kan nå at gemme ting væk.

Ledelsen medgav at dette ville være en god idé og tilkendegav at ville indskærpe over for de ansatte at der skal bankes kort inden celledøren låses op.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt i indledningen samtaler med de to talsmænd i arresthuset (talsmanden for frigangsafdelingen og talsmanden for de øvrige indsatte) og med en enkelt indsat om de generelle forhold i arresthuset. Under min afsluttende samtale med arresthusets ledelse forelagde jeg de fremførte klager for ledelsen.

De spørgsmål som talsmændene rejste, er omtalt de relevante steder i denne rapport. Et enkelt spørgsmål afsluttede jeg i brevet af 5. september 2002 til talsmanden. Den enkelte indsatte jeg talte med under inspektionen, fik umiddelbart svar på sit spørgsmål (vedr. rensesøskeordningen).

8. Gennemgang af rapporter

Jeg bad under inspektionen om udlån af arresthusets rapporter mv. vedrørende disciplinærsager og udgangssager for perioden fra den 1. juli 2001 (straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden) til og med den 25. juni 2002 (tidspunktet for varslingen af inspektionen) – dog maks. de seneste 20 sager inden for hver kategori.

Jeg modtog herefter 14 disciplinærsager med udskrifter fra forhørsprotokollen, 6 sager behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 (bødeforlægssager) og 21 sager vedrørende udgang.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

8.1. Disciplinærsager

8.1.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Jeg modtog som nævnt 6 disciplinærsager behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 og 14 disciplinærsager hvor der er afholdt forhør. De 6 sager der er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, vedrører forlæg udfærdiget i perioden fra den 11. januar 2002 til den 18. august 2002. De 14 forhørsager vedrører forhør afholdt i perioden fra den 5. januar 2002 til den 5. august 2002. Et bødeforlæg (af 18. august 2002) og 2 forhørsager (s. 25-26 af 8. juli 2002 og s. 27-28 af 5. august 2002) ligger tidsmæssigt uden for den periode jeg havde anmodet om. Jeg har (fordi disse 3 sager er omfattet af reglerne i den gældende disciplinærstrafvejledning og ikke som de øvrige af den tidligere vejledning) valgt ikke at lade dem indgå i min gennemgang nedenfor. Min gennemgang

omfatter herefter 5 sager behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 og 12 forhørssager.

Forlæggene i § 6-sagerne er alle daterede, og det er denne dato der henvises til i det følgende. Udskrifterne fra forhørsprotokollen er fortløbende pagineret, og det er således disse sidetal der henvises til i det følgende. Se om nummerering nedenfor pkt. 8.1.8.1.

Arresthuset ses ikke at have anvendt klientsystemet ved behandlingen af disciplinærsagerne. Jeg går dog ud fra at arresthuset (nu) er overgået til klientsystemet i disse sager.

4 af de 5 sager der er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, vedrører afsonere mens den sidste vedrører en varetægtsarrestant.

Alle 5 § 6-sager vedrører besiddelse af remedier til brug for hashrygning for hvilken de indsatte blev tildelt bøder på mellem 50 og 75 kroner.

9 af de 12 disciplinærsager hvor der er afholdt forhør, vedrører afsonere mens de resterende 3 vedrører varetægtsarrestanter.

4 af de 12 forhørssager vedrører fund af hash og/eller rygeredskaber samt i et tilfælde tillige en pille. En sag vedrører indsmugling af hash i arresthuset efter besøg. 2 sager vedrører udeblivelse efter udgang – i et af disse tilfælde blev den indsatte ved den for sene ankomst til arresthuset fundet påvirket af alkohol. I yderligere en sag vedrørende udgang blev der fundet spor af kokain i den indsat-tes urin efter udgangen. 3 sager vedrører undvigelse fra andre myndigheder (sygehus og politiet). Den sidste sag vedrører trusler mv. over for personalet.

7 af de 12 forhørsager udmundede i at de indsatte ikendtes mellem 4 og 6 dages strafcelle. I en af disse sager fik den indsatte tillige meddelt udgangsspærring (forhørsprotokollen s. 19-20). I 2 sager fik den indsatte tilbagekaldt tilladelse til udgang i henholdsvis 5 måneder og en ukendt periode (nogle linjer af protokoludskriften s. 21-22 mangler efter kopieringen til mig). I 3 sager blev den indsatte udelukket fra fællesskab. I en af disse (forhørsprotokollen s. 13-14) blev der tillige indgivet politianmeldelse, besøgstilladelse til den besøgende der havde besøgt den indsatte forud for fundet af hashen, blev tilbagekaldt, øvrige besøg ville blive overværet, og breve til og fra den indsatte ville blive gennemlæst. Det er i denne sag anført at der ikke blev truffet disciplinær afgørelse i sagen.

Der er i intet tilfælde notat om at der skulle være sket konfiskation af de fundne genstande mv.

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscelle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen).

Direktoratet har i forlængelse af disse regler udstedt vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen) der afløste den tidligere vejledning (nr. 91 af 16. maj 2001). Alle de udskrifter af forhørsprotokollen og de § 6-sager som jeg har modtaget, vedrører henholdsvis forhør der er afholdt, og forlæg der er udstedt før udstedelsen af den gældende vejledning,

hvorfor henvisning til disciplinærstrafvejledningen i denne rapport vil angå den tidligere gældende vejledning.

De regler der gælder for behandling af disciplinærsager forud for den 1. august 2002, finder også anvendelse i tilfælde hvor der anvendes andre reaktioner end disciplinærstraf (advarsel, bøde og strafcelle), jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit (der ikke genfindes i den nye vejledning).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Konfiskation over for afsonere sker med hjemmel i straffuldbyrdelseslovens § 73. I medfør af § 73, stk. 4, er der udstedt en bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbekendtgørelsen). Af § 1, stk. 1, i denne bekendtgørelse fremgår det at procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 også finder anvendelse ved konfiskation. Som det allerede fremgår af titlen på disciplinærstrafvejledningen, omhandler den også konfiskation.

Som nævnt ovenfor er 3 af de sager hvoraf jeg har modtaget udskrift fra forhørsprotokollen, udmundet i at den pågældende blev udelukket fra fællesskab.

Indtil ikrafttrædelsen den 1. august 2002 af bekendtgørelse nr. 572 og bekendtgørelse nr. 574, begge af 5. juli 2002, om henholdsvis (anbringelse og) overførsel af personer der skal udstå fængselsstraf

eller forvaring, og udelukkelse af indsatte fra fællesskab, fandt reglerne om behandling af disciplinærsager også anvendelse på behandlingen af denne kategori af sager, jf. pkt. 11 i den tidligere disciplinærstrafvejledning (nr. 91 af 16. maj 2001). Bekendtgørelse nr. 572 og 574 indeholder nu egne sagsbehandlingsregler, og afsnittet om anvendelse af sagsbehandlingsreglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsen i vejledningens pkt. 11 er udgået i den nugældende disciplinærstrafvejledning (nr. 70 af 5. juli 2002).

8.1.2. Forhørsceanbringelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1, kan den indsatte anbringes i forhørscele hvis der er begrundet mistanke om at den indsatte har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, og hvis forhørsceanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. Efter vejledningens pkt. 3, sidste afsnit, vil det kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, fx fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse (kollusionsfare).

Anbringelse i forhørscele må efter lovens § 71, stk. 2, ikke udstrækkes i længere tid end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare 5 dage. Den tid som en indsat har været anbragt i forhørscele, skal efter stk. 3 fradrages i udståelsen af strafcelle. Anbringelse i forhørscele sker efter samme regler som udståelse af strafcelle, jf. stk. 4.

Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 5, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ”anbringelsens” iværksættelse og ophør. Da denne bestemmelse findes i et afsnit der vedrører både anvendelse af for-

hørselle og strafcelle, går jeg ud fra at bestemmelsen ikke kun omfatter anbringelse i strafcelle, men tillige anbringelse i forhørselle. Det følger i øvrigt af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, sidste pind, at notatet om disciplinærsagen skal indeholde oplysning om varigheden af en eventuel forudgående forhørselleanbringelse.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, træffes afgørelse om anbringelse i forhørselle af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil. Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer bestemmelse fra en efter stk. 1 kompetent person, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passede, jf. § 3, stk. 2. Den indsatte skal endvidere så hurtigt som muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen i forhørselle og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 3, stk. 3.

I 2 af de 12 forhørssager fremgår det at den pågældende indsatte har været anbragt i forhørselle. Det drejer sig om forhørsprotokolten s. 5-6 hvor den pågældende undveg fra en psykiatrisk skadestue og blev ikendt 6 dages strafcelle, og s. 13-14 hvor den indsatte efter et besøg var i besiddelse af 45 gram hash og bl.a. fik meddelt at den besøgende fik tilbagekaldt tilladelsen til besøg, men hvor det er anført at der ikke træffes disciplinær afgørelse idet den pågældende politianmeldes for forholdet. Det fremgår af sagsfremstillingen at den pågældende efter endt besøg blev ført til observationscellen hvor han ved ankomsten fik en grundig vejledning vedrørende en pottenvagt eller en eventuel lægelig rectalundersøgelse hvilket fik den indsatte til at indrømme besiddelsen af hashen. Herefter blev den indsatte ført retur på eget opholdsrum hvor han blev oplyst om at han nu var indsat i forhørselle. I dette tilfælde går jeg ud fra at den indsatte af personalet blev forhørselleanbragt i forventning om

at den indsatte ville blive ikendt en disciplinærstraf i form af strafcelle.

Af den vedhæftede rapport (der er gengivet i forhørsprotokollen) til forhørsudskrift s. 1-2 fremgår det at den pågældende indsatte blev udelukket fra fællesskab idet det måtte anses for sandsynligt at forseelsen ville medføre disciplinærstraf i form af strafcelle. Udgangen på forhørssagen blev at den pågældende fik tilbagekaldt sin tilladelse til udgang i 5 måneder. Det fremgår ikke af forhørsprotokollen (eller rapporten) at den indsatte skulle have været anbragt i forhørscelle.

Det er i forhørsprotokollen s. 19-20 vedrørende en indsat der kom for sent tilbage til arresthuset efter en udgang, anført at strafcelleanbringelsen regnes fra genindsættelsen i arresthuset – dagen før forhøret. Den pågældende blev ikendt 6 dages strafcelle.

For så vidt angår afgørelsen om 5 dages strafcelle i forhørsprotokollen s. 23-24 fremgår det at strafcelleanbringelsen regnes fra tidspunktet dagen før afholdelsen af forhøret. Jeg går ud fra at det angivne tidspunkt er tidspunktet for visitationen af den pågældendes celle – der fremgår af den vedhæftede magtanvendelsesrapport hvoraf det endvidere fremgår at den pågældende blev ført til en anden celle for at visitationen kunne gennemføres.

I de netop omtalte 3 tilfælde går jeg ud fra at de pågældende indsatte forud for forhøret var anbragt i forhørscelle efter straffuldbyrdelseslovens § 71. Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt denne antagelse er korrekt.

Af forhørsprotokollen s. 15-17 fremgår det at den indsatte også forud for forhøret var udelukket fra fællesskab.

Uanset at dette ikke (direkte) er anført i protokollen, går jeg ud fra at den pågældende blev midlertidigt udelukket fra fællesskab efter reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, og bekendtgørelse om udelukkelse af indsatte fra fællesskab mv. (bekendtgørelse nr. 383 af 17. maj 2001) der var gældende på tidspunktet for dette forhør. Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt denne antagelse er korrekt.

Der er ikke i de 2 omtalte sager – hvor det direkte fremgår at den indsatte har været anbragt i forhørscele – oplysninger om at der er foretaget yderligere undersøgelser efter anbringelserne i forhørscele, eller om der var kollusionsfare.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke undersøgelser eller kollusionsfarer der nødvendiggjorde forhørsceleanbringelser i sagerne, jf. betingelsen herom i straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1.

Såfremt min antagelse er korrekt – og indsatte i yderligere 3 tilfælde har været anbragt i forhørscele – beder jeg arresthuset oplyse tilsvarende vedrørende disse 3 tilfælde.

I begge tilfælde hvor det direkte fremgår at den indsatte har været anbragt i forhørscele, er der foretaget notat om klokkeslæt og dato for anbringelse i forhørszellen – i forhørsprotokollen s. 13-14 dog alene i forbindelse med gengivelsen af rapporten. I ingen af sagerne er der foretaget notat om tidspunktet for ophøret eller varigheden af forhørsceleanbringelsen (der formentlig har været frem til forhørets start).

Det er beklageligt at der ikke er gjort notat om ophøret af anbringelsen.

Såfremt de indsatte i de øvrige 3 tilfælde har været anbragt i forhørscele, sådan som jeg går ud fra, er det beklageligt at der ikke er gjort notat om tidspunktet for anbringelsens iværksættelse og ophør, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 5 (min forståelse heraf).

Forhør blev i 4 af de 5 sager afholdt dagen efter at den pågældende indsatte var returneret til arresthuset, henholdsvis dagen efter at forholdet fandt sted. For så vidt angår forhøret i protokollen side 23-24 går jeg ud fra at forhøret ved en fejl er dateret 7. april 2002 og ikke 7. maj 2002 som der må være tale om. I det sidste tilfælde blev forhøret afholdt samme dag som den indsatte vendte tilbage til arresthuset efter sin udgang (forhøret s. 1-2).

Det fremgår ikke i nogen af sagerne hvem der har truffet afgørelserne om forhørsceleanbringelse. Såfremt afgørelse i medfør af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, er truffet af en anden end den der er kompetent hertil, fremgår det heller ikke om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning af den kompetente person, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår heller ikke om der er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Det fremgår ikke af de modtagne personalebestemmelser for Arresthuset i Randers om der er fastsat interne regler for kompetencen til at beslutte at en indsat skal anbringes i forhørscele.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvem der i de konkrete sager traf afgørelse om forhørsceleanbringelse. Såfremt afgørelsen er truffet af en anden end arrestforvareren (arrestinspektøren), beder jeg desuden arresthuset om at oplyse om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning af arrestforvareren. Jeg beder endvidere om en udtalelse om overholdelsen af bekendtgørelsens § 3, stk. 3, i sagerne. Hvis der foreligger notater vedrørende disse spørgsmål, beder jeg om kopi heraf. Såfremt der er fastsat interne kompetenceregler, beder jeg om at modtage kopi heraf.

8.1.3. Sagsbehandlingstiden

Disciplinærsager skal behandles hurtigst muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3 er herom anført følgende:

” ...

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Institutionen bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentlig, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerede i frisk erindring”

Jeg har tidligere taget til efterretning at der af nævnte grunde ikke kan fastsættes en grænse for hvor lang tid der må gå med behandlingen af en disciplinærsag. Jeg har i den forbindelse bemærket at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af en sådan sag efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørscele eller er midlertidigt udelukket fra fællesskab.

I forlægssagerne er forlæggene i 3 tilfælde udfærdiget samme dag som den underliggende rapport. I et af disse tilfælde er forlægget dateret dagen efter rapporten/udfærdigelsen og forkyndt for den indsatte 3 dage efter udfærdigelsen (forlæg dateret 27. marts 2002 med rapport af 26. marts 2002). I et tilfælde er forlægget udfærdiget dagen efter den underliggende rapport, men dateret 2 dage efter rapporten. Det sidste forlæg fremtræder som udfærdiget 2 dage efter den underliggende rapport, men er dateret allerede dagen efter rapporten.

I 2 af de 12 forhørsager blev forhøret afholdt samme dag som den episode der gav anledning til disciplinærsagen (hvoraf den ene vedrører udeblivelse efter udgang).

I 7 tilfælde er forhøret afholdt dagen efter den episode der gav anledning til sagen (henholdsvis tilbagevenden til arresthuset).

I de sidste 3 tilfælde fandt forhøret sted henholdsvis 2, 3 og 8 dage efter der blev skrevet rapport over forholdet. I det tilfælde hvor der gik 8 dage, er der tale om at der blev sendt en urinprøve til laboratoriet på Vestre Hospital til analyse for misbrugsstoffer. Forhøret er afholdt 3 dage efter at analysen blev sendt retur fra laboratoriet.

Tidsforløbet i sagerne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

8.1.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 0) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 0) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 0) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 0) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

8.1.5. Partshøring mv.

Som tidligere nævnt ses arresthuset hverken ved forlægssagerne eller ved forhørssagerne at have anvendt klientsystemet.

Det er ikke i partshøringsbestemmelsen i bekendtgørelsens § 6 ligesom i § 7 angivet at den indsatte skal orienteres om hvad der er

indberettet. Det følger imidlertid forudsætningsvis af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 6 og direkte af forvaltningslovens § 19 at partshøring også i disse sager skal ske ved at den indsatte gøres bekendt med indberetningen således at den indsatte på dette grundlag kan tage stilling til om han/hun vil benytte sig af adgangen til at udtale sig i sagen.

Det faktiske grundlag for afgørelserne er gengivet i alle forlæggene i form af en afskrift af den underliggende rapport (i et tilfælde er rapporten dog ikke vedlagt) der beskriver hvad der er fundet på cellen, og kopi af forlæggene er udleveret til de indsatte. De indsatte er således gjort bekendt med det faktiske grundlag. Det fremgår endvidere af forlægget at den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig.

Det fremgår af alle 12 udskrifter fra forhørsprotokollen (indirekte) at den indsatte er gjort bekendt med hvad der er indberettet (er foreholdt den underliggende rapport), og at de indsatte i alle tilfælde har haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 7, stk. 1.

Der er således i alle sagerne sket fornøden partshøring efter henholdsvis § 6, stk. 2, og § 7, stk. 1, i bekendtgørelsen og forvaltningslovens § 19.

Gennemførelse af en disciplinærsag uden den indsattes tilstedeværelse forudsætter at den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1, 2. pkt. Hvis indsatte ønsker at udtale sig, skal disciplinærsagen derfor gennemføres efter reglerne i bekendtgørelsens § 7. Den indsatte skal skriftligt underrettes om adgangen til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2, nr. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har jeg givet udtryk for den opfattelse at der bør gøres notat om hvorvidt den indsatte har ønsket at udtale sig, og om hvordan der i givet fald er forholdt.

I alle 5 forlægssager er der notat om at den indsatte ikke har rettet henvendelse vedrørende bøden.

Jeg er bekendt med at der i blanketten til § 6-sagerne i klientsystemet er en rubrik (linje) hvor den indsatte ved angivelse af dato og underskrift kan tilkendegive sin accept af bødeforlægget. Jeg går som tidligere nævnt ud fra at Arresthuset i Randers nu anvender klientsystemet.

Da det efter notatet i forhørsprotokollen om afgørelsen i sagen i alle tilfælde er anført at den indsatte er gjort bekendt med adgangen til at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen over afgørelsen, lægger jeg endvidere til grund at afgørelserne i forhørssagerne er truffet under den indsattes fysiske tilstedeværelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2.

8.1.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, 6. afsnit.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidner i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker for-

høret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en ud-sættelse af forhøret.

I alle sagerne fremgår det af forhørsprotokollen at forhøret blev overværet af et vidne. Vidnet var i 11 af de 12 tilfælde en anden person end de personer der er nævnt i indberetningen i sagen. I det 12. tilfælde (forhørsprotokollen s. 21-22) er det ikke muligt at se hvem der modtog den indsatte ved tilbagekomsten til arresthuset efter endt udgang, og hvem der traf beslutningen om at der skulle sendes urinprøver til analyse for misbrugsstoffer før og efter udgangen. Det er derfor ikke muligt at se om den pågældende var en anden end den fængselsfunktionær der var vidne i sagen. Jeg går dog ud fra at dette var tilfældet. I 2 sager fremgår det alene af den vedhæftede rapport om episoden hvem der var til stede under episoden, og hvem der indberettede forholdet. I de 9 øvrige sager er det i protokollen anført hvem der har indgivet rapport om forholdet.

8.1.7. Vejledning om rettigheder

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal den indsatte ved forhørets begyndelse orienteres om sine rettigheder i forbindelse med forhøret, herunder fem nærmere angivne rettigheder.

Bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, om vejledning om rettigheder ved forhørets begyndelse er med enkelte tilføjelser gengivet i disciplinærstrafvejledningens pkt. 4. I forlængelse heraf har direktoratet anført følgende:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Det er i øvrigt under pkt. 9 i vejledningen anført at notatet i forhørs sagen (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1) skal indeholde oplysning om hvad der er vejledt om.

Jeg er bekendt med at der i klientsystemets forhørsdel blandt andet er taget højde for at den indsatte bliver orienteret om de enkelte rettigheder idet alle de rettigheder den indsatte skal orienteres om, er fortrykt i systemets forhørsdel. Fra min inspektion af Arresthuset i Slagelse er jeg bekendt med at systemet er opbygget således at forhøret ikke kan afsluttes hvis forhørslederen ikke har markeret at der er sket vejledning.

Som nævnt er de kopier jeg har modtaget fra forhørsprotokollen, ikke udskrifter fra klientsystemet, men arresthusets egne blanketter. Jeg går som nævnt ud fra at arresthuset nu benytter klientsystemet.

Der er i alle 12 forhørsudskrifter notat om at den indsatte er vejledt i overensstemmelse med disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, hvis enkelte rettigheder er gengivet (om end ikke ordret). Jeg går derfor ud fra at de indsatte er vejledt i overensstemmelse hermed.

8.1.8. Notatpligt

Der skal efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1, gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse. I § 8, stk. 2-5, findes regler for indholdet af dette notat, jf. pkt. 11.9.2. Dog finder bestemmelsen i § 8, stk. 4, kun anvendelse på sager der behandles efter § 6, og § 8, stk. 5, finder kun anvendelse på sager der behandles efter § 7.

Der er i alle sagerne udfærdiget særskilte notater i form af forlæg og forhørsnotater. Arresthuset har som tidligere nævnt ikke anvendt klientsystemet.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har anført at jeg går ud fra at de formkrav mv. der følger af disciplinærstrafbekendtgørelsen og disciplinærstrafvejledningen, fortsat er gældende – også ved anvendelsen af klientsystemets forhørsdel. Jeg har bedt direktoratet oplyse hvorvidt denne forståelse er korrekt. Direktoratet har i en udtalelse af 2. september 2003 bekræftet at disse formkrav gælder uanset om klientsystemets forhørsdel anvendes eller ej.

8.1.8.1. Protokollen

Efter § 8, stk. 1, skal notatet ske i en ”særlig protokol”.

Nærmere regler om denne protokol findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Ifølge overskriften til dette punkt angår det alene forhørsprotokollen, men i forbindelse med sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Slagelse har direktoratet bekræftet at reglerne i dette punkt også gælder for protokollen for de sager hvori der ikke afholdes forhør – bortset fra de forhold under dette punkt der alene er relevante for forhørssager.

Af vejledningens pkt. 10 fremgår det at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning udtalte direktoratet følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerering af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Såvel de modtagne forlæg som forhørsnotaterne er udfærdiget på særskilte sider. Sagerne er behandlet elektronisk, og forlæg og forhørsnotater er herefter udskrevet. Jeg har modtaget kopi af både forlæggene og forhørssagerne. Det fremgår af nogle af kopierne at der er anvendt hullemaskine, og jeg går derfor ud fra at de er indsat i ringbind.

Der er som tidligere nævnt anvendt nummerering af de enkelte sider i forhørsprotokollen. Forhørets første side er påført sidetal i øverste højre hjørne, mens den anden side af forhørene har sidetal angivet forskellige steder på siden (men altid samme sted i klagevejledningen) – side 6 er dog (ved en forglemmelse) forsynet med sidetal 00. Det fremgår heraf at der anvendes én protokol for sagerne efter § 7, og at disse er fortløbende mens de sager der er behandlet efter § 6, ikke er nummererede og ikke kan indplaceres i rækken af § 7-sager, og derfor må være indsat i et andet ringbind.

De modtagne kopier af bødeforlæg ses ikke forsynet med fortløbende paginering af de enkelte sider i forbindelse med indsættelsen i ringbind.

Dette er beklageligt. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på kravet om fortløbende paginering også for så vidt angår forlægssagerne, herunder at protokollen skal omfatte både sager efter § 6 og efter § 7.

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Alle kopierne fra forhørsprotokollen (men ingen af forlæggene) fylder mere end én side (to påbegyndte sider) og er som nævnt forsynet med to sidetal. I de tilfælde hvor side 2 af forhøret ikke er fuldt beskrevet, er denne side forsynet med en streg (der dog ikke i alle tilfælde er lodret, men skrå) med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen tydeligt fremgå af protokollen. Desuden skal der fremgå oplysninger om øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen.

Indberetningerne er i alle tilfælde gengivet (næsten) ordret i forlæggene/forhørsnotaterne, herunder i alle tilfælde (også) med angivelse af datoen på rapporten. Kun i et tilfælde (forhørsprotokollen s. 21-22) er der ikke angivet en egentlig dato på ”indberetningen”. Denne sag vedrører analyser

for misbrugsstoffer før og efter en udgang. Det fremgår af notatet hvornår prøverne er afleveret af den indsatte, men ikke hvornår analyseresultatet er modtaget i arresthuset.

Da der er tale om et enkeltstående tilfælde, giver det mig ikke anledning til bemærkninger.

I forhørsprotokollen s. 1-2 og s. 19-20 er det anført hvornår den pågældende indsatte skulle være vendt tilbage efter udgang. Kun i tilfældet s. 19-20 er der henvist til udgangstilladelsen som er vedlagt.

Idet jeg går ud fra at udgangsbeviset også i det andet tilfælde blev fremlagt under forhøret, er det en fejl at der ikke (direkte) er henvist til dette dokument i forhørsprotokollen.

I forhørsudskriften s. 21-22 er der henvist til de fremlagte urinalyser der er vedlagt kopien af forhørsprotokollen.

I de øvrige sager er der ikke angivet andre dokumenter, og jeg går derfor ud fra at der ikke har været fremlagt andre dokumenter til protokollen i disse sager.

Det fremgår endvidere af vejledningens pkt. 10, og nu også direkte af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 5, 6. pkt., at det i forhørssager skal fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Hvis den indsatte ikke kan eller vil godkende gengivelsen af sin forklaring og angiver en grund hertil, skal denne ifølge vejledningen også fremgå af protokollen.

Det er i alle de 12 forhørssager efter gengivelsen af den indsattes forklaring anført at indsatte ikke har yderligere at tilføje og har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

Jeg er bekendt med at der (også) i forhørsdelen i klientsystemet netop er anvendt denne formulering; at den indsatte (ikke har yderligere at tilføje og) har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Ligesom ved vejledning om rettigheder skal forhørslederen i systemet markere om der er sket en sådan godkendelse.

Derudover skal det med angivelse af navn og titel fremgå hvem der har udarbejdet indberetningen, og (i forhørssager) hvem der har overværet forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

Det fremgår af alle 5 forlæg hvem der har udarbejdet indberetningen – i 4 tilfælde uden angivelse af titel på den pågældende. I 3 tilfælde fremgår titlen på indberetteren af den vedlagte rapport – i det sidste tilfælde er rapporten ikke vedlagt.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på også at angive titel på indberetteren i § 6-sagerne.

9 af de 12 forhørsnotater indeholder oplysning om hvem der indberettede forholdet. I et af de øvrige 3 tilfælde fremgår det alene af den vedhæftede indberetningsrapport hvem der indberettede forholdet. I et af de sidste 2 tilfælde fremgår det – som nævnt – ikke hvem der tog skridt til urinprøveanalyserne. I det sidste tilfælde (s. 3-4) fremgår

det alene af forhørsnotatet at den pågældende blev anholdt den 11. januar 2002 og genindsat i arresthuset.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på angivelse af både navn og titel på indberetteren. Det bemærkes at den omstændighed at indberetningerne – hvoraf navnene på de pågældende fremgår – indsættes i ringbindet og dermed indgår som en del af protokollen, ikke fritager fra kravet om angivelse af navn og titel på indberetteren i selve forhørsnotatet.

I alle 12 forhørssager er navn og titel på vidnet anført (i 2 tilfælde er titlen på vidnet kun angivet i forbindelse med godkendelsen af forhøret), og alle 12 udskrifter er underskrevet af forhørslederen.

Efter vejledningens pkt. 10, 7. afsnit, skal vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, fx ved at den pågældende underskriver protokollen.

Det fremgår af alle 12 udskrifter fra forhørsprotokollen – umiddelbart før angivelsen af afslutningstidspunktet for forhøret – at den ansatte der har overværet forhøret, har godkendt dette. I 11 af de 12 forhørssager har vidnet også underskrevet forhørsprotokollen.

8.1.8.2. Indholdet af notatet

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notat (som det fremgår af citatet af bestemmelsen under pkt. 8.1.4.) indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet (nr. 1), oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt (nr. 2), oplysning om afgørelsen (nr. 3), oplysning om dato

og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte (nr. 4), oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (nr. 5), og oplysning om hvornår fristen for at indgive klage udløber (nr. 6).

Der er i alle tilfælde (både bødeforlæg og forhørssager) en gengivelse af det indberettede (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1).

Der er i alle sagerne (bortset fra to forhørssager, s. 5-6 og s. 9-10) henvist til straffuldbyrdslovens § 67 og et af de seks undernumre i denne bestemmelse.

Bestemmelsen i § 67, nr. 2, hvorefter den indsatte kan ikendes en disciplinærstraf ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå, indeholder både retsgrundlaget for den overtrådte bestemmelse (udeblivelsen mv.) og for sanktionen. De øvrige bestemmelser indeholder derimod alene retsgrundlaget for ikendelsen af disciplinærstraf. Disse bestemmelser indeholder med andre ord ikke bestemmelser der kan overtrædes.

I 3 forhørssager (s. 1-2, s. 3-4 og s. 19-20) er der henvist til straffuldbyrdslovens § 67, nr. 2. I en af disse sager (s. 19-20) er der efter angivelse af at den indsatte er indberettet for overtrædelse af § 67, nr. 2, tilføjet ”ved: Overtrædelse af udgangscirkulæret”.

For god ordens skyld bemærker jeg for så vidt angår det sidst nævnte tilfælde at det er tilstrækkeligt at henvise til straffuldbyrdslovens § 67, nr. 2, idet denne bestemmelse som anført indeholder både retsgrundlaget for den overtrådte bestemmelse (udeblivelsen mv.) og

for sanktionen. Dette gælder også hvor den indsatte frivilligt måtte vende tilbage til institutionen inden for 24 timer.

I 3 forhørsager (s. 11-12, s. 15-16 og s. 17-18) er det anført at den indsatte er indberettet for overtrædelse af ”straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 6, jfr. arresthusets husorden side 10 omkring genstande og penge § 2, nr. 1 ved at...”. I disse tre sager er der tale om fund af rygeredskaber hos den indsatte.

På side 10(-11) i arresthusets husorden er § 2 i genstandsbekendtgørelsen gengivet.

Jeg bemærker at det er overflødig at gengive genstandsbekendtgørelsens § 2 i husordenen (for at skaffe hjemmel til at sanktionere en overtrædelse af bestemmelsen) idet bestemmelsen er umiddelbart anvendelig. Arresthuset burde have henvist til at den indsatte havde overtrådt genstandsbekendtgørelsens § 2. Efter genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, kan en indsat ikendes disciplinærstraf for overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser i bekendtgørelsen, herunder § 2. Efter straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, kan der (kun) straffes disciplinært for overtrædelse af regler som justitsministeren har fastsat, når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf. Ligesom straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, vedrører genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, rettelig hjemmelsgrundlaget for ikendelse af straffen og er ikke en bestemmelse der kan overtrædes. Derfor skal der i sådanne tilfælde tilige henvises til den bestemmelse i § 2, stk. 1, som anses for overtrådt i de konkrete tilfælde.

I 4 forhørsager (s. 7-8, s. 13-14, s. 21-22 og s. 23-24) og i de 5 bødeforlæg er der henvist til straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 4 (om overtrædelse af straffelovgivningen), nr. 5 (om overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren) eller nr. 6 (om overtrædelse af regler fastsat af institutionens

leder) uden at det er angivet hvilke af de nævnte bestemmelser der anses for overtrådt.

De nævnte bestemmelser indeholder alene retsgrundlaget for ikendelsen af disciplinærstraf. Disse bestemmelser indeholder med andre ord ikke bestemmelser der kan overtrædes. Det er derfor ikke tilstrækkeligt at henvise til disse bestemmelser. Det må angives hvilke regler i straffelovgivningen, hvilke regler fastsat af justitsministeren og hvilke interne regler der anses for overtrådt i det konkrete tilfælde, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4. Er der tale om sager om indtagelse af euforiserende stoffer, vil det dog være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive de(n) overtrådte bestemmelse(r).

Jeg bemærker at jeg for så vidt angår forhøret s. 7-8 ikke har foretaget en vurdering af hvorvidt den indsattes udtalelser (skældords mv.) mod personalet kan anses for omfattet af straffelovgivningen, men blot bemærket at arresthuset såfremt arresthuset mener den indsatte har overtrådt en bestemmelse i straffelovgivningen, skulle have henvist til den overtrådte bestemmelse efter henvisningen til § 67, nr. 4.

I 2 forhørssager (s. 5-6 og s. 9-10) er det angivet at den indsatte har overtrådt bekendtgørelse om ophold i vare-tægtsfængsel § 35, stk. 1 (i det ene tilfælde med tilføjelse af nr. 3).

§ 35 (m.fl.) i bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel (med senere ændringer) er ophævet ved bekendtgørelse nr. 399 af 17. maj 2001 om ændring af bekendtgørelse om ophold i varetægtsfængsel.

Det er derfor en fejl at arresthuset har henvist til denne bestemmelse.

Jeg bemærker at bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2, som nævnt ovenfor efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2, tillige finder anvendelse for varetægtsarrestanter.

Jeg henviser i øvrigt til pkt. 8.1.9. vedrørende begrundelsen for de trufne afgørelser.

Der er i alle sager oplysning om afgørelsen (§ 8, stk. 2, nr. 3).

I alle forlægssagerne er datoen for forkyndelsen af forlægget angivet, og der er ligeledes i alle tilfælde angivet en dato – der i alle tilfælde ligger mere end tre dage efter forkyndelsen – i forlængelse af notat om at den indsatte ikke har rettet henvendelse vedrørende bøden. Et egentligt tidspunkt for den indsattes accept er således ikke anført. Klokkeslættet er ikke angivet i noget tilfælde.

Bødeforlæg er afgørelser i forvaltningslovens forstand med hensyn til sagsbehandlingen efter at bødeforlægget vedtages af den det er udstedt til.

Den 22. maj 2003 har direktoratet efter min anmodning herom sendt mig kopi af de notater som direktoratet har udfærdiget i anledning af direktoratets interne inspektioner

af arresthusene i Assens og Århus i efteråret 2002. Direktoratet har i den forbindelse tilkendegivet at det ikke er påkrævet at bødeforlæg påføres klokkeslæt, men datoen for indsattes underskrift skal fremgå.

Som nævnt under pkt. 8.1.5. er jeg bekendt med at der i blanketten til § 6-sagerne i klientsystemet er en rubrik (linje) hvor den indsatte ved angivelse af dato og underskrift kan tilkendegive sin accept af bødeforlægget. Jeg går som tidligere nævnt ud fra at Arresthuset i Randers nu anvender klientsystemet.

Jeg går på denne baggrund ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at datoen for meddelelse af afgørelsen (som først anses for truffet når den indsatte vedtager bøden) angives i alle tilfælde.

I alle forhørssagerne er der indledningsvist anført dato og klokkeslæt for hvornår forhøret er påbegyndt, og afslutningsvist klokkeslæt for hvornår forhøret er afsluttet. I alle tilfælde fremgår det af forhørsrapporten at forhøret ikke har været afbrudt. I et tilfælde (s. 19-20) går jeg som tidligere nævnt ud fra at datoen for forhøret ved en fejl er angivet som værende den 7. april 2002 i stedet for den 7. maj 2002 som der må være tale om.

I forhørssagerne er datoen og klokkeslættet for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, således angivet i form af oplysning om tidspunktet for forhørets afslutning (§ 8, stk. 2, nr. 4).

Det fremgår af alle forhørsnotaterne at den indsatte er orienteret om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen (§ 8, stk. 2, nr. 5), og at den indsatte er orienteret om at han kan klage til direktoratet inden to måneder fra afgørelsens meddelelse (§ 8, stk. 2, nr. 6). Der er i alle tilfælde henvist til straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2. Klagevejledningen fremstår som en standardtekst.

Straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter.

Det er derfor beklageligt at arresthusets klagevejledning i sagerne s. 5-6, s. 7-8 og s. 9-10 hvor de indsatte er varetægtsarrestanter, har omfattet oplysning om klagefrist.

I alle forhørssagerne er det anført at indsatte er vejledt om at visse typer af direktoratets afgørelser kan indbringes for domstolene. Også dette fremtræder som en standardtekst.

Jeg går ud fra at arresthuset hermed sigter til bestemmelsen i straffuldbyrdslovens § 112. Efter min opfattelse bør en sådan vejledning alene gives hvor den konkret er relevant, og ikke som en (upræcis) standardtekst.

Hvis der er tale om en afgørelse der er omfattet af straffuldbyrdslovens § 112, skal forhørsnotatet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 3, tillige indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Sønderborg har oplyst at der i hvert enkelt tilfælde konkret skal foretages en vurdering af hvorvidt en konfiskeret genstand har en værdi der medfører at en endelig administrativ afgørelse kan prøves ved domstolene efter § 112, nr. 4, og at der i bekræftende fald skal vejledes om adgangen hertil. Direktoratet har samtidig udtalt at der i alle tilfælde skal gøres notat om den værdi der lægges til grund.

Der er, som nævnt under pkt. 8.1.11., ikke oplysning om konfiskation i nogen af tilfældene.

I alle forhørssagerne er det efter klagevejledningen anført at den indsatte ikke ønsker sagen indklaget for direktoratet. Dette fremtræder ligeledes som en standardtekst.

Efter min opfattelse bør arresthuset ikke på tidspunktet for forhørets afholdelse bede den indsatte tage stilling til om afgørelsen skal påklages eller ej. Det står den indsatte frit at påklage afgørelsen – også efter at forhøret er afsluttet. Arresthuset bør efter min opfattelse ikke medtage en oplysning om at den indsatte ikke ønsker at påklage afgørelsen, som en standardtekst.

Da (bøde)forlæg ikke er afgørelser i forvaltningslovens forstand før de vedtages af den de retter sig til, skal der ikke gives klagevejledning i forbindelse med udstedelse af et sådant forlæg (hvilket heller ikke er sket).

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 skal det, ud over det i stk. 2 nævnte, fremgå af notatet at den indsatte skriftligt er underrettet om hvilken afgørelse institutionen agter at træffe,

og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 8, stk. 4.

Det fremgår af (bøde)forlæggene at der ved forkyndelsen af forlægget for den indsatte er udleveret en kopi til denne. Det fremgår som tidligere nævnt også af forlæggene hvilken afgørelse fængslet agtede at træffe, og at den indsatte havde adgang til at udtale sig.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7 skal der, ud over det i stk. 2 nævnte, gøres notat om nogle yderligere forhold, jf. § 8, stk. 5.

For det første skal der være en gengivelse af de afgivne forklaringer, og disse skal protokolleres mens den der afgiver forklaringen, er til stede, jf. § 8, stk. 5, 1. pkt.

Der er en sådan gengivelse af den indsattes forklaring i alle de 12 forhørssager. Den indsattes forklaring fremstår som værende protokolleret mens den indsatte var til stede, idet det er anført at den indsatte godkendte sin forklaring. Jeg går derfor ud fra at dette er tilfældet.

For det andet skal det noteres på hvilket grundlag afgørelsen er truffet, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår ikke om der hermed sigtes til såvel det faktiske grundlag, herunder det bevismæssige grundlag, som det retlige grundlag. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Slagelse oplyst at bestemmelsen er indsat for at præcisere vigtigheden af at bevisbedømmelsen beskrives nærmere i forhørsnotatet.

For så vidt angår beskrivelsen i de konkrete sager henviser jeg til pkt. 8.1.9.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til bisidder og aktindsigt.

Der er ikke oplysning herom i nogen af sagerne – hvilket jeg går ud fra skyldes at der ikke har været sådanne begrænsninger.

Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, jf. bestemmelsens 4. pkt. Der henvises til det anførte i pkt. 8.1.9.

8.1.9. Begrundelse

Ifølge bekendtgørelsens § 8, stk. 5, 4. pkt., og vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Det er i vejledningen anført at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Desuden er det anført at der herudover er en generel pligt til at notere andre faktiske oplysninger der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens § 6. I vejledningen anføres herefter:

”... Formålet med disse regler er, at det altid skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se, om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
 - Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
 - Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.
 - Hvilke bestemmelser, der anses for overtrådt, med angivelse af loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra. I sager om indtagelse af euforiserende stoffer vil en henvisning til lov om euforiserende stoffer uden henvisning til bilaget til bekendtgørelse om euforiserende stoffer være tilstrækkeligt, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.
 - Præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, intern regel, paragraf, stykke, nummer eller litra).
 - Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.
- ...

Det indberettede og den indsatte forklaring er – som nævnt under pkt. 8.1.8.2. – i alle tilfælde gengivet i forhørsnotatet.

I 11 af de 12 forhørssager erkendte den indsatte det indberettede forhold (i et tilfælde kun delvist) – enten direkte eller ved forklaring om årsagen til udeblivelsen mv.

Indsatte erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal fortsat ske en bevisbedømmelse. Det vil dog være tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet, hvilket er sket i 9 af de 11 tilfælde. I disse sager går jeg ud fra at der samtidig er sket en bevisbedømmelse på baggrund af sagens faktiske oplysninger og den indsatte forklaring.

I forhørssagen s. 1-2 erkendte den indsatte udeblivelsen, og arresthuset lagde vægt på at det ansås for bevist at den indsatte udeblev.

I forhørssagen s. 23-24 erkendte den indsatte ligeledes at det fundne tilhørte ham. Arresthuset henviste ikke under bevisbedømmelsen til denne erkendelse, men til at effekterne blev fundet på den pågældendes celle, at cellen var visiteret jævnligt forud for fundet, og at den indsatte ved visitationen forsøgte at bortskaffe beviserne.

I forhørssagen s. 21-22 nægtede den indsatte at have indtaget koka-in under sin udgang, hvorfor han ikke kunne forstå at urinprøven viste spor heraf. Den indsatte mente at nogen måtte have puttet noget i hans drikkevarer uden hans vidende. Under bevisbedømmelsen lagde arresthuset vægt på at analysen af urinprøven var korrekt, og at den indsatte derfor havde afgivet en positiv urinprøve ved tilbagevenden til arresthuset. Det fremgår i øvrigt at der ikke kunne være tale om at urinprøven var blevet forbyttet idet det var den eneste prøve fra arresthuset den pågældende dag, og at der forelå en negativ prøve afgivet inden udgangen.

Bevisbedømmelsen i sagerne giver mig ikke anledning til bemærkninger – dog burde arresthuset i forhørssagen s. 23-24 også have henvist til at den indsatte havde erkendt forholdet.

Det er som oplyst under pkt. 8.3.8.2. ikke i alle tilfælde angivet hvilke bestemmelser der blev anset for overtrådt. Jeg henviser til pkt. 8.1.8.2. ovenfor.

Straffuldbyrdelseslovens §§ 68-70 indeholder bestemmelser om de disciplinærstraffe der kan anvendes (advarsel, bøde og strafcelle), og om udmålingen heraf mv. Direktoratet har tidligere udtalt at gengivelse af reglerne også skal omfatte disse regler.

Angivelse af hjemmelsgrundlaget ved disciplinærstraf bør således ske ved henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 67 med angivelse

af det relevante nummer, jf. §§ 68 og 69 for så vidt angår bøde og §§ 68 og 70 for så vidt angår strafcelle.

I de 5 § 6-sager tildeltes den indsatte en bøde. Som hjemmel herfor er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 69, stk. 1, jf. § 68, stk. 1, og der er lagt vægt på den indberettede overtrædelses art og omfang. Med henvisning til § 69, stk. 2, er det anført at bøden vil blive modregnet i vederlaget for beskæftigelse.

Der er som tidligere nævnt i 7 tilfælde anvendt disciplinærstraf i form af strafcelle.

I 3 af disse tilfælde (s. 7-8, s. 11-12 og s. 23-24) er der for så vidt angår hjemlen for reaktionen henvist til straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 2, men kun i 2 af de 3 tilfælde er der tillige henvist til det relevante nummer i stk. 2 (henholdsvis nr. 4 og nr. 6).

I et tilfælde (s. 3-4) er der for så vidt angår hjemlen for reaktionen henvist til § 68, stk. 1.

I et tilfælde (s. 19-20) er der ikke henvist til hjemmelsbestemmelsen for strafcellesanktionen.

I et tilfælde (s. 5-6) er der henvist til § 1 i direktoratets cirkulære om anvendelse af disciplinærstraf over for varetægtsarrestanter, mens der i et andet tilfælde (s. 9-10) er henvist til § 35, stk. 1, nr. 3, i bekendtgørelse om ophold i varetægtsfængsel. § 35 (m.fl.) i bekendtgørelse om ophold i varetægtsfængsel er som nævnt ovenfor ophævet ved bekendtgørelse nr. 399 af 17. maj 2001 om ændring af bekendtgørelse om ophold i varetægtsfængsel. Cirkulære nr. 161 af 13. september 1978 om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for varetægtsarrestanter og om disciplinærsagers gen-

nemførelse er ophævet ved bekendtgørelse nr. 398 af 17. maj 2001 om ophævelse af forskellige bekendtgørelser og cirkulærer i forbindelse med gennemførelsen af straffuldbyrdelsesloven.

Det er beklageligt at der i et tilfælde alene er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 1, at der i et tilfælde ikke er angivet hjemmel for sanktionen, og at der i 2 tilfælde er henvist til ophævede bestemmelser.

Det er beklageligt at der i ingen af tilfældene er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 70.

Hvis henvisningen skal være helt korrekt, burde der ved ikendelserne af strafcelle i alle tilfælde også være henvist til hvilket nummer i § 68, stk. 2, der er tale om, jf. vejledningens punkt 9, pind 5.

I forhørssagen s. 19-20 fik den indsatte samtidig med 6 dages strafcelle meddelt udgangsspærring med henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2, § 49, nr. 1, jf. § 48, samt udgangsbekendtgørelsens § 22.

I forhørsprotokollen s. 1-2 tilbagekaldtes den pågældendes udgangstilladelse i 5 måneder frem. Der er ved denne afgørelse henvist til straffuldbyrdelseslovens § 49, nr. 1, jf. § 48 og udgangsbekendtgørelsens § 22. Jeg går ud fra at det samme er tilfældet i forhørssagen s. 21-22, men på grund af en fejl ved kopieringen har jeg ikke modtaget kopi af hele side 22. Jeg kan kun se at der er henvist til § 48 og udgangsbekendtgørelsens § 22.

I forhørssagerne s. 15-16 og s. 17-18 blev den indsatte udelukket fra fællesskab med henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, uden henvisning til hvilket nummer i § 63, stk. 1, der er tale om.

Dette er beklageligt.

I forhørssagen s. 13-14 er det angivet at den indsatte ikke idømmes en disciplinærstraf idet der indgives anmeldelse til politiet. Det er herefter anført at den besøgende får tilbagekaldt sin besøgstilladelse efter besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, at øvrige besøg overværes efter samme bekendtgørelses § 5, stk. 2, og at breve til og fra den indsatte gennemlæses efter brevbekendtgørelsens § 4, stk. 3, for at forhindre indsmugling af euforiserende stoffer. Endelig er det anført at den indsatte udelukkes fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1 og 2, og at indsattes fortsatte udelukkelse fra fællesskab vil blive vurderet 6 dage efter forhøret. Det fremgår i øvrigt af sagen at den pågældende blev anbragt i forhørscele. Se herom ovenfor under pkt. 8.1.2.

Da det er anført at den indsattes fortsatte udelukkelse ville blive vurderet 6 dage efter forhøret, må jeg lægge til grund at der under forhøret blev truffet endelig afgørelse om at udelukke den indsatte fra fællesskab. Det er derfor en fejl at der er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, der vedrører midlertidig udelukkelse fra fællesskab indtil der kan træffes endelig afgørelse om udelukkelsen. Desuden burde arresthuset have henvist til hvilket nummer i § 63, stk. 1, der er tale om.

Jeg går ud fra at det er en fejl at der i forbindelse med afgørelsen om at gennemlæse breve til og fra den indsatte er henvist til brevbekendtgørelsens § 4, stk. 3, idet en sådan afgørelse kan træffes med hjemmel i straffuldbyrdelseslovens § 55, stk. 3, hvorefter den indsatte skal gøres bekendt med afgørelse efter brevbekendtgørelsens § 4 (der kun indeholder et stykke) medmindre formålet hermed forspildes.

8.1.10. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse. Der skal gøres notat om denne orientering enten i den indsattes personjournal eller i forhørsprotokollen.

I sagen i forhørsprotokollen s. 13-14 er det som nævnt ovenfor anført at den indsatte ikke ikendes en disciplinærstraf idet den indsatte er politianmeldt for forholdet (besiddelse af 45 gram hash). Det fremgår ikke udtrykkeligt at den indsatte blev orienteret om politianmeldelsen, men jeg går ud fra at dette er tilfældet.

Da jeg ikke har modtaget udskrift af personjournalen, er det ikke muligt for mig at efterprøve om notatpligten er overholdt. Jeg går ud fra at arresthuset er bekendt med notatpligten, og foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

I et tilfælde (s. 7-8) er der foretaget notat om at der ikke er sket politianmeldelse (udtalelser om personalet).

8.1.11. Konfiskation

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffuldbyrdeslovens § 73, Justitsministeriets (Direktoratet for Kriminalforsorgens) bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner. Procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 finder også anvendelse ved konfiskation, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 1, stk. 1. Som det allerede fremgår af titlen på disciplinærstrafvejledningen, omhand-

ler den også konfiskation. Reglerne herom findes i vejledningens kapitel 12.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 924, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation (bekendtgørelsen henviser til retsplejelovens § 931, stk. 5, hvor bestemmelsen om konfiskation tidligere fandtes). Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter ligger hos politiet/anklagemyndigheden, men varetægtsarrestanten kan til arresthuset aflevere en erklæring om udenretlig vedtagelse af konfiskation som så videresendes til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling i medfør af retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Da der som nævnt ovenfor ikke i nogen af sagerne er notat om at der er sket konfiskation af de fundne genstande, har jeg valgt ikke at gengive reglerne herom i denne rapport.

I 5 forhørssager blev der fundet enten rygeredskaber eller hash. Der er ikke i forhørsprotokollen foretaget notater om hvad der er sket med de fundne effekter efter forhøret.

Det er beklageligt at der ikke er foretaget notat om hvad der er sket med de fundne genstande, herunder at der ikke er henvist til regelgrundlaget herfor.

8.1.12. **Kompetence**

Efter straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 1, kan en indsat af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf.

De 5 bødeforlæg er alle udarbejdet af en overvagtimester og underskrevet af arrestforvareren efter konstatering af at den indsatte ikke har rettet henvendelse vedrørende bøden.

I alle forhørssagerne er forhøret afholdt og afgørelse truffet af en overvagtimester. Jeg forstår at overvagtimesteren ved delegation har fået tillagt kompetencen til at behandle disse sager og herunder træffe afgørelse om disciplinærstraf.

I pkt. 2 i disciplinærstrafvejledningen er det anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen til behandling af disciplinærsager ”bør inddrages under behandlingen af sagen, hvis der i den konkrete sag er tvivl om, hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om, hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt ...”. Det er videre anført at det ”forudsættes ..., at institutionens leder løbende fører tilsyn med behandlingen af disciplinærsager”.

Jeg beder arresthuset om oplysning om hvorvidt der internt (skriftligt) er fastsat retningslinjer for udøvelsen af disciplinærmyndigheden. I bekræftende fald beder jeg om kopi heraf. Jeg beder endvidere om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

8.2. Udgangssager

8.2.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Som jeg har nævnt under pkt. 8, modtog jeg i forbindelse med inspektionen udskrift af 21 sager vedrørende udgang. I 14 af de 21 sager har jeg (sammen med en udskrift fra personjournalen) modtaget kopi af den tilladelse arresthuset har givet til udgang (udgangsbeviset), og i et tilfælde har jeg modtaget kopi af det afslag der blev givet. Det fremgår af personjournalen i et af disse tilfælde at det er direktoratet der har truffet afgørelsen om tilladelse til udgang, og i et andet tilfælde at afgørelsen er truffet af Statsfængslet ved Nr. Snede – mens udgangsbeviset i begge sager er udfærdiget af arresthuset. I 6 sager har jeg modtaget en udskrift af pågældende indsattes personjournal hvoraf det fremgår at udgangsspørgsmålet har været behandlet, men ikke hverken kopi af udgangsbeviset eller det meddelte afslag. Det fremgår af personjournalen i 2 af disse 6 sager at arresthuset meddelte tilladelse til henholdsvis ledsaget udgang (hvor der ikke udstedes udgangsbevis) og udgang i forbindelse med prøveløsladelse. I en tredje af disse 6 sager fremgår det af personjournalen at arresthuset gav tilladelse til udgang på en ansøgning herom og afslag på en anden ansøgning. I en fjerde af disse 6 sager fremgår det af journalen at direktoratet traf afgørelsen, mens spørgsmålet om udgang i de 2 sidste tilfælde ikke er afgjort af arresthuset henholdsvis fordi den indsatte forinden blev overført til en anden afsoningsinstitution, og fordi direktoratet endnu ikke havde truffet afgørelse om afsoningssted (notatet herom er foretaget den 9. august 2002 – 12 dage før inspektionen).

Tilladelserne og de enkelte afslag vedrører udgange i perioden fra den 11. oktober 2001 til den 15. august 2002.

Efter omstændighederne har jeg valgt at begrænse min gennemgang nedenfor således at jeg ikke medtager de 6 sager hvor jeg alene har modtaget udskrift af personjournalen, den tilladelse der som anført er truffet af direktoratet og Statsfængslet ved Nr. Snede, og 2 tilladelser (af 11. og 19. oktober 2001) der er truffet før ikrafttræden af den gældende udgangsbekendtgørelse. Min gennemgang nedenfor omfatter herefter 10 tilladelser til udgang og et afslag på udgang – uanset at 8 af disse sager tidsmæssigt ligger efter den periode jeg havde anmodet om at modtage sager fra.

De sager der gennemgås, vedrører herefter perioden fra den 4. april til den 15. august 2002.

For så vidt angår udgangsbeviset dateret den 7. august 2002 hvor den indsatte fik tilladelse til udgang (den 9. august 2002) i henhold til udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 4, fremgår det af den vedhæftede personjournal at den pågældende den 6. august 2002 selv meldte sig i arresthuset idet han var bange for at vende tilbage til Statsfængslet på Kragsskovhede. Det fremgår af notatet at arresthuset var villige til at lade den pågældende forblive i arresthuset indtil løsladelsen. Det fremgår ikke om afgørelsen om udgang er truffet af arresthuset eller af statsfængslet.

Tilsvarende fremgår det ikke af personjournalen hvilken institution der har truffet afgørelse om udgang (den 26. til den 28. juli 2002) for så vidt angår udgangsbeviset udstedt den 16. juli 2002. Det fremgår af flere notater i personjournalen at Statsfængslet ved Nr. Snede har behandlet spørgsmålet om udgang, og at arresthuset blot administrativt har udfærdiget selve udgangsbeviset.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvilken institution der har truffet de 2 netop nævnte afgørelser om udgang.

Jeg foretager ikke videre vedrørende disse 2 sager før der foreligger svar på hvilken institution der har truffet afgørelse i sagerne, og sagerne indgår således ikke i min gennemgang nedenfor. Min gennemgang nedenfor omfatter herefter 8 tilladelser til udgang og et afslag på udgang.

I flere af de gennemgåede sager fremgår det af personjournalen at arresthuset har behandlet flere ansøgninger om udgang end den udgang hvortil jeg har modtaget kopi af udgangsbeviset. I disse tilfælde indgår alene den udgang hvortil jeg har modtaget kopi af udgangsbeviset, i min gennemgang.

Reglerne om udgang til indsatte findes i straffuldbyrdelseslovens § 46-49 og i bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangs bekendtgørelsen) der trådte i kraft den 15. marts 2002 til afløsning for den tidligere bekendtgørelse nr. 375 af 17. maj 2001. Direktoratet har i tilknytning hertil udsendt et cirkulære (nr. 79 af 16. maj 2001) om behandling m.v. af sager om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner, og en vejledning (nr. 19 af 28. februar 2002) omtalt som udgangsvejledningen. For så vidt angår varetægtsarrestanter findes reglerne i § 24 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel (som senest ændret ved bekendtgørelse nr. 399 af 17. maj 2001) og i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 160 af 13. september 1978 om udgang til varetægtsarrestanter. Udgangs bekendtgørelsen indeholder endvidere bestemmelser vedrørende varetægtsarrestanter der i medfør af retsplejelovens § 777 er anbragt i en institution for personer der udstår fængselsstraf eller forvaring. Reglerne om øvrige varetægtsarrestanter findes i cirkulære nr. 160 af 13. september 1978 om udgang til varetægtsarrestanter.

Alle de gennemgåede sager er, som det fremgår ovenfor, behandlet efter den gældende udgangsbekendtgørelse.

I straffuldbyrdelseslovens § 46 er formålene hvortil der kan gives udgang, og visse generelle forudsætninger for at en indsat kan få tilladelse til udgang, fastsat. Det fremgår således af bestemmelsen at udgangsformålet skal være rimeligt begrundet i uddannelsesmæssige, arbejdsmæssige, behandlingsmæssige, familiemæssige eller andre personlige hensyn (stk. 1, nr. 1). Tilladelse til udgang forudsætter samtidig at fare for misbrug ikke foreligger (stk. 1, nr. 2), og at hensynet til retshåndhævelsen ikke i øvrigt taler imod udgangstilladelsen (stk. 1, nr. 3). I straffuldbyrdelseslovens § 47 er det fastsat at tilladelse til udgang gives for et bestemt tidsrum der medregnes til straffetiden, og lovens § 48 regulerer de vilkår der skal og kan fastsættes for tilladelse til udgang. § 49 omhandler adgangen til at tilbagekalde tilladelse til udgang og ændring af udgangsvilkårene.

Udgangsformerne er nærmere reguleret i afsnit II, kapitel 8-12, i udgangsbekendtgørelsen. Udgang gives således blandt andet i form af regelmæssig udgang (ofte benævnt weekendudgang/-orlov), udgang med henblik på beskæftigelse hos arbejdsgiver eller deltagelse i undervisning (frigang), udgang til udflugter og udgang til særlige formål – f.eks. i forbindelse med pårørendes alvorlige sygdom eller død, vigtige familiebegivenheder og til varetagelse af påtrængende personlige interesser.

Udgang gives på en række standardvilkår som f.eks. at den indsatte ikke begår strafbart forhold, at den indsatte følger den fastlagte rejseplan og ikke skifter opholdssted uden forud indhentet tilladelse og ved tilbagekomsten ikke møder i påvirket tilstand (straffuldbyrdelseslovens § 48, stk. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 11). Ud-

gang kan endvidere gives på vilkår som findes formålstjenlige for at undgå misbrug, som fx at den indsatte ledsages af personale fra institutionen og ikke nyder alkohol under hele udgangen eller umiddelbart før og under rejsen (straffuldbyrdelseslovens § 48, stk. 2, og udgangsbekendtgørelsens § 12).

Der er i reglerne fastsat nogle tidsmæssige betingelser for at indsatte der udstår straf i hhv. åben og lukket institution, blandt andet kan få regelmæssig udgang (udgangsbekendtgørelsens §§ 36-37). De tidsmæssige betingelser angår hovedsageligt straffens længde og den (brøk)del af straffen som den indsatte har afsonet. Tilsvarende betingelser kræves ikke for at give udgang af mindre tidsmæssig udstrækning såsom udgang til visse særlige formål (udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1). I visse tilfælde skal den politimester (henholdsvis Politidirektøren i København) der har behandlet straffesagen, høres før afgørelsen træffes. I visse tilfælde skal endvidere Rigsadvokaten og/eller socialforvaltningen i den indsattes bopælskommune høres. I tilfælde af uenighed mellem politimesteren (henholdsvis Politidirektøren i København) og institutionen træffes afgørelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgen (udgangsbekendtgørelsens § 7).

8.2.2. Udgangsbeviset

Til indsatte der får udgang uden ledsagelse, udleveres et udgangsbevis, jf. udgangsbekendtgørelsens § 29.

Som nævnt ovenfor har jeg modtaget tilladelserne til udgang i form af udskrift af udgangsbeviset i 11 sager hvoraf de 8 indgår i min gennemgang.

Det fremgår af udgangsbevisets tekst at den indsatte skal have beviset på sig under udgangen. Formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt, er blandt andet at udstyre den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter. Som overskrift på udgangsbeviset er der i alle tilfælde angivet følgende: ”Udgangstilladelse i henhold til udgangsbekendtgørelsens § ...”. Derudover indeholder udgangsbeviset blandt andet den indsattes navn, cpr.nr., tidsrummet for udgangen, formålet med udgangen og vilkårene for udgangen.

I 5 af de 8 sager er udgangstilladelsen ifølge overskriften givet i henhold til udgangsbekendtgørelsens § 35. I et tilfælde er den givet i henhold til bekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 1, og i et tilfælde i henhold til § 31, stk. 1, nr. 4. I det sidste tilfælde er der henvist til bekendtgørelsens § 31, stk. 2, nr. 2.

Det anførte i rubrikkerne vedrørende tidsrummet for udgangen og formålet med udgangen er i 7 af de 8 sager i overensstemmelse med overskriften. I det sidste tilfælde (udgangsbevis af 30. maj 2002) er det i overskriften anført at udgangen er givet i henhold til udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 1 (at besøge en nærtstående person der er alvorligt syg), mens der som formål med udgangen er anført ”hjælp til flytning”.

Det er beklageligt at der vedrørende udgang til flytning er henvist til udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 1.

I de 5 sager hvor der er henvist til udgangsbekendtgørelsens § 35, er der tale om weekendudgang til familie (i et tilfælde forlænget med et par timer).

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der i de 5 tilfælde er tale om tilladelse til regelmæssig udgang, jf. udgangsbekendtgørelsens § 38, stk. 1.

I det modtagne afslag af 4. april 2002 fremgår det af overskriften at der er meddelt afslag på udgang efter udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 2. Det fremgår af sagen at den indsatte havde ansøgt om udgang til en vens begravelse.

8.2.3. Sagsbehandlingsregler og begrundelse

Kapitel 6 i udgangsbekendtgørelsen indeholder særlige sagsbehandlingsregler vedrørende spørgsmålet om udgang.

Efter § 25, stk. 1, skal institutionen snarest meddele den indsatte en afgørelse om tilladelse til udgang. Samtidig vejledes den indsatte udførligt om afgørelsens betydning, herunder om forståelsen af de fastsatte vilkår og om virkningen af vilkårsovertrædelser, jf. §§ 11-12 og 22-23.

Ifølge § 25, stk. 2, skal der gøres notat om begrundelsen for afgørelsen og om tidspunktet for den i stk. 1 nævnte meddelelse og vejledning.

§ 26 vedrører de sager hvor institutionen afslår at give tilladelse til udgang. Det fremgår således af bestemmelsens stk. 1 at afslår institutionen at give tilladelse til udgang, skal der gøres notat om den trufne afgørelse. Notatet skal endvidere indeholde en begrundelse for afgørelsen. Begrundelsen skal opfylde kravene til en begrundelse i forvaltningslovens § 24, samt oplysning om 1) hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, 2) at den indsatte er orienteret om begrundelsen for afgørelsen, 3) hvornår fristen for at indgive klage til

justitsministeren udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, og 4) at den indsatte er vejledt om muligheden for at klage til justitsministeren og om fristen for at indgive klage. Efter bestemmelsens stk. 2 skal den indsatte efter anmodning have udleveret kopi af det notat der er udfærdiget efter stk. 1.

Forvaltningslovens §§ 22 og 24 er sålydende:

”§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.”

”§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmede for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.”

(§ 24, stk. 3, har fået sin nuværende formulering ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven der trådte i kraft den 8. juni 2002).

I 3 af de 8 sager er tilladelsen til udgang givet på særlige vilkår. I de øvrige 5 tilfælde er tilladelse givet på standardvilkår.

Jeg har i forbindelse med min inspektion den 21. november 2000 af Arresthuset i Kalundborg blandt andet anført følgende om spørgsmålet om begrundelse i forbindelse med tilladelse til udgang (min endelige rapport af 22. juni 2001):

”I alle de sager hvor der er givet tilladelse til udgang, er tilladelsen meddelt skriftligt. Som det fremgår af afgørelsens tekst, er formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt bl.a. at udstyre den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter. Det forhold at udgangstilladelsen meddeles skriftligt, medfører imidlertid også at afgørelsen om udgang – i det omfang den pågældende ikke fuldt ud har fået medhold, jf. forvaltningslovens § 22 – må opfylde de almindelige regler om begrundelse i lovens § 24.

I 14 sager blev tilladelse til udgang givet på særlige vilkår – typisk i form af vilkår om ikke at indtage alkohol eller euforiserende stoffer.

Ansøgningen om udgang kan således i 14 af de 34 sager ikke anses for fuldt ud at være blevet imødekommet, og afgørelserne i disse sager skulle derfor have indeholdt en begrundelse for de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen.

Jeg er opmærksom på at tilladelserne – også de tilladelser som er givet på standardvilkår – indeholder følgende passus som er underskrevet af den udgangssøgende:

’Jeg erklærer herved at være indforstået med ovennævnte vilkår for min udgang og forpligter mig til ved tilbagekomsten at medbringe denne udgangstilladelse. Jeg er i øvrigt indforstået med de gældende regler om udgang.’

Forvaltningslovens begrundelseskrav er ikke udelukkende foreskrevet af hensyn til partens interesse i at få en orientering om baggrunden for afgørelsen, men også (bl.a.) for at skabe en vis garanti for afgørelsens rigtighed. Ombudsmanden har i forbindelse med behandlingen af en tidligere sag udtalt at det må anses for udelukket at forvaltningslovens kapitel 6 kan fraviges ved aftale mellem myndigheden og den pågældende part (Folketingets Ombudsmands beretning for året 1990, s. 27 f med henvisning).

Den omstændighed at den der søger om udgangstilladelse, erklærer sig indforstået med at der er stillet særlige vilkår for at imødekomme den pågældendes ansøgning, har derfor ikke den konsekvens at begrundelseskravene bortfalder helt eller delvist.”

På grund af fastsættelsen af vilkår kan ansøgningen om udgang således ikke i de 3 sager anses for fuldt ud at være imødekommet, og afgørelserne i disse sager burde derfor have indeholdt en begrundelse for de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen. Jeg går ud fra at afgørelserne som følge af at ansøgningen om udgang ikke kan anses for fuldt ud imødekommet, desuden skal opfylde de samme begrundelseskrav som nævnt i udgangsbekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 1-4.

I ingen af de 3 sager er der i personjournalen foretaget notat om begrundelsen for de særlige vilkår eller andet notat om at arresthuset har forholdt i overensstemmelse med udgangsbekendtgørelsens særlige sagsbehandlingsregler.

Idet jeg går ud fra at et sådant notat ville være foretaget i personjournalen, er det beklageligt at arresthuset ikke har foretaget notat om begrundelsen for afgørelserne i de 3 sager, jf. udgangsbekendtgørelsens § 25, stk. 2.

I de 8 tilladelsessager er der ikke i de 6 sager hvor jeg har modtaget udskrift fra personjournalen for den periode der vedrører tidspunktet for udstedelsen af det modtagne udgangsbevis foretaget notat om at den indsatte har modtaget meddelelse om tilladelsen og er vejledt i overensstemmelse med udgangsbekendtgørelsens § 25, stk. 1, jf. stk. 2.

Da jeg ikke har modtaget udskrift af personjournalen for den periode der vedrører det modtagne udgangsbevis i de sidste 2 sager, er det ikke muligt for mig at se om der i disse sager er foretaget et sådant notat.

Medmindre arresthuset andetsteds har foretaget notat om at den indsatte har modtaget meddelelse om tilladelsen og er vejledt i overensstemmelse med udgangsbekendtgørelsens § 25, stk. 1, jf. stk. 2, er det beklageligt at der ikke er foretaget et sådant notat.

Det fremgår af det modtagne afslag af 4. april 2002 at den indsatte søgte om udgang efter udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 2, til deltagelse i en kammerats begravelse. I afslaget henvises til straffuldbyrdslovens § 46, stk. 1 og stk. 2, udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 2, og udgangsvejledningen. Det fremgår at

der i sagen er lagt vægt på at den indsatte under afsoningen har været undveget med deraf følgende overførsel til lukket institution, og at der derfor foreligger en misbrugsrisiko, samt at udgangsvejledningen anfører at der i sådanne tilfælde skal være tale om så tæt tilknytning at det kan sidestilles med familieband. Det fremgår af afslaget at den indsatte er vejledt om at afslaget kan påklages til direktoratet inden 2 måneder, og det er ved dato angivet hvornår klagefristen udløber (udgangsbekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 3 og 4). Det fremgår af notatet at den indsatte modtog kopi af notatet, jf. straffuldbyrdeleslovens § 26, stk. 2. Jeg går ud fra at det er en fejl at arresthuset har henvist til straffuldbyrdeleslovens § 26, stk. 2, og ikke til udgangsbekendtgørelsens § 26, stk. 2. Afslutningsvist er der anført en dato (4. april 2002) og en underskrift som jeg må gå ud fra er den dato hvor kopi af notatet er udleveret til den indsatte (efter bekendtgørelsens § 26, stk. 2), og dermed den dato hvor afgørelsen er meddelt den indsatte (§ 26, stk. 1, nr. 1), og hvor den indsatte er orienteret om begrundelsen for afgørelsen (§ 26, stk. 1, nr. 2).

Jeg går endvidere ud fra at det modtagne afslag er det notat arresthuset har udfærdiget i henhold til udgangsbekendtgørelsens særlige sagsbehandlingsregler.

8.2.4. Høring af anklagemyndigheden

Som nævnt ovenfor under pkt. 8.3.1. skal institutionen inden der gives tilladelse til udgang til indsatte som udstår straf eller forvaring, i visse tilfælde indhente en udtalelse fra den politimester (henholdsvis Politidirektøren i København) der har behandlet straffesagen. Det drejer sig fx om udgang til indsatte der i den seneste sag – eller tidligere – er dømt for nærmere opregnet farlig kriminalitet såsom forsætlig brandstiftelse, grovere volds- eller sædelig-

hedsforbrydelse eller røveri. Tilsvarende gælder blandt andet i en række andre tilfælde hvor den indsatte har begået kriminalitet af ikke bagatelagtig karakter under undvigelse, udgang eller udeblivelse fra udgang, eller hvor den indsatte hurtigt recidiverer. Reglerne om høring fremgår af udgangsbekendtgørelsens kapitel 4.

For så vidt angår udgang til varetægtsarrestanter forudsætter en eventuel tilladelse til udgang et samtykke fra den politimester som har behandlet straffesagen.

Det fremgår af de vedlagte personjournaler at de indsatte i alle 8 tilfælde var afsonere på det tidspunkt da udgangen fandt sted (i mindst 2 tilfælde var de det tidligere), men udgangsbeviserne (eller personjournaludskrifterne) indeholder ikke oplysninger om arten af den indsattes kriminalitet.

Det fremgår af 2 af sagerne at arresthuset forud for meddelelse af tilladelsen til udgang har hørt politiet. Af en tredje sag fremgår det at der til en tilladelse forud for den jeg har modtaget kopi af udgangsbeviset til, er foretaget politihøring i forbindelse med den indsattes første udgang. I alle 3 sager har jeg modtaget kopi af politihøringen, og der er foretaget notat herom i personjournalen.

I de øvrige 6 tilfælde (herunder afslaget) fremgår det ikke af det materiale jeg har modtaget, at der skulle være foretaget politihøring. Jeg går derfor ud fra at dette ikke har været tilfældet i de 4 af disse sager hvor jeg har modtaget udskrift af personjournalen for perioden omkring den modtagne tilladelse. I de 2 sidste tilfælde har jeg som nævnt modtaget udskrifter fra personjournalen der ikke vedrører den periode hvor udgangsbeviset er udfærdiget (men en periode forud herfor).

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der i de 2 sidstnævnte tilfælde har været foretaget høring af anklagemyndigheden før der blev givet tilladelse til udgang.

8.2.5. Udgangsdokumentation

Efter udgangsbekendtgørelsens § 35, stk. 3, skal der i forbindelse med hver enkelt udgang for at besøge bestemte personer indhentes bekræftelse fra vedkommende på at besøget kan finde sted. Efter udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 6, er det endvidere i almindelighed en forudsætning for udgang til de særlige formål som § 31 angår, at den indsatte tilvejebringer fornøden dokumentation for de omstændigheder der begrundes udgangen.

I 2 af de 5 tilfælde hvor der blev givet udgang med henvisning til udgangsbekendtgørelsens § 35, er der notat i personjournalen om at bekræftelse fra udgangsadressen på at besøget kan finde sted, er modtaget. I en af disse sager (udgangsbevis udstedt 8. august 2002) er bekræftelsen vedlagt, men denne er ikke dateret og underskrevet. I det andet tilfælde (udgangsbevis udstedt 17. juli 2002) er der vedlagt en bekræftelse dateret 6. juli 2002 – tidspunktet for besøget er ikke udfyldt, men jeg antager på grund af dateringen at bekræftelsen hidrører fra et tidligere besøg.

Jeg går ud fra at arresthuset (normalt) sikrer sig at en modtaget bekræftelse fra udgangsadressen altid er underskrevet og dateret.

I de øvrige 3 tilfælde hvor der er givet tilladelse til udgang med henvisning til udgangsbekendtgørelsens § 35 fremgår det ikke om der er indhentet en bekræftelse fra udgangsadressen. I 2 af disse tilfælde (udgangsbeviserne udstedt henholdsvis den 18. juni 2002 og den 29. juli 2002) dækker udskriften af personjournalen ikke tids-

punktet for det udgangsbevis jeg har modtaget. I alle 3 tilfælde er det modtagne udgangsbevis vedlagt en bekræftelse fra udgangsadressen hidrørende fra et tidligere besøg end det besøg som det modtagne udgangsbevis stammer fra. I det tredje tilfælde (udgangsbevis udstedt 28. april 2002) er der i personjournalen gjort notat om at udgangen er fremrykket idet der forelå en § 31-lignende situation i form af et tandlægebesøg og en konfirmation. Der er tidligere i personjournalen gjort notat om at indsatte har afleveret indbydelse til konfirmationen.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt der i de 3 nævnte tilfælde forud for tilladelsen til udgang er indhentet en bekræftelse fra udgangsadressen. I bekræftende fald beder jeg om at modtage kopi af dokumentationen.

I et tilfælde (udgangsbevis udstedt 23. juli 2002) hvor der er givet udgang med henvisning til udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 4, er der i personjournalen gjort notat om at den indsatte har fremlagt skriftlig indkaldelse fra sygehuset, men denne er ikke vedlagt.

For så vidt angår udgangsbeviset udstedt den 15. august 2002 hvor der gives tilladelse til udgang efter udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 2, nr. 2, til samvær med søn, er der ikke i personjournalen gjort notat om eventuel udgangsdokumentation.

Tilsvarende for så vidt angår udgangsbeviset udstedt den 30. maj 2002 hvor der gives tilladelse til udgang efter udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1, nr. 1, til flytning, er der ikke i personjournalen gjort notat om eventuel udgangsdokumentation, og udgangsbeviset er ikke vedlagt sådan dokumentation.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt der i det sidst nævnte tilfælde – forud for tilladelsen til udgang – er indhentet udgangsdokumentation. I bekræftende fald beder jeg om at modtage en kopi heraf. I benægtende fald beder jeg arresthuset oplyse hvorvidt sådan dokumentation burde have været indhentet.

8.2.6. Kompetence

Reglerne om kompetence til at tillade udgang til indsatte i arresthuse (henholdsvis Københavns Fængsler) fremgår af kapitel 2 i udgangsbekendtgørelsen. Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1, kan institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, tillade udgang efter reglerne i afsnit II til indsatte der udstår fængsel i under 8 år. Er der ved valg af afsoningsinstitution truffet afgørelse om at straffen skal fuldbyrdes i et lukket fængsel, afgøres spørgsmålet om udgang efter reglerne i kapitel 9-11 efter forudgående drøftelse med det pågældende fængsel, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Der er ikke i de interne regler for arresthuset som jeg har modtaget, fastsat regler om delegation af kompetencen vedrørende behandling af udgangssagerne.

De modtagne udgangsbeviser og afslaget er underskrevet af en overvagtimester eller en fængselsfunktionær. Det fremgår af udskriften af personjournalen i enkelte tilfælde at der forud for tidligere meddelte udgange er afholdt sagsbehandlermøde herom med deltagelse af arrestforvareren. Det fremgår af personjournalen i den sag hvor der den 4. april 2002 er meddelt afslag på udgang til en vens begravelse at det forud for meddelelsen af afslaget er afholdt sagsbehandlermøde om udgangsspørgsmålet med deltagelse af arrestforvareren.

Jeg beder arresthuset oplyse om der er sket delegation af kompetencen vedrørende behandling af udgangssagerne. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om oplysning om hvorvidt der internt er fastsat retningslinjer for denne kompetencefordeling. Jeg beder desuden om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med udgangsområdet.

9. Opfølgning

Jeg beder arresthuset om at sende de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Randers, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef